

Hanebo = Jul

2005

Utgiven av Hanebo Hembygdsförening

Aktjära skola. Bilden tagen 1989 av Erik Westling, Bjursås. Se artikeln "Mitt första läsår" på sidan 23, skriven av Eriks syster, Anna-Britta Åström, Bollnäs.

HANEBO HEMBYGDSFÖRENING

Ordförande: Ivar Svedén, Västansjö 3740, 823 91 Kilafors, tel 0278-65 70 14
V. ordf: Margareta Nilsson, Lotgården 3056, 823 91 Kilafors, tel 0278-65 70 32
Kassör: Sonja Larsson, Bofara 2980, 823 91 Kilafors, tel 0278-65 71 18
Sekreterare: Monica Ohlsson, Norrfly 1654, 823 91 Kilafors, tel 0278-65 21 50

Övriga ledamöter i styrelsen.

Olle Andersson, Frivyvägen 9, 823 30 Kilafors, Stefan Nordgaard, Hårga 1345, 823 91 Kilafors
Urban Bengtsson, Lars-Ers, Böle 1936, 823 91 Kilafors,

Redaktion Hanebo-Jul:

Sonja Larsson, Bofara 2980, 823 91 Kilafors, tel 0278-65 71 18
Harriet Sjöberg Källström, Hanebo Kyrkväg 22, 823 30 Kilafors, tel 0278-65 05 84
Lars B Wikström, Stationsgatan 18 H, 823 30 Kilafors tel 0278-65 43 37

Föreningens hemsida:

www.hembygd.se/gastrikehalsinge/hanebo

Medlemsavgift:

För enskild: 50 kr/år. För familj: 120 kr/år

Postgiro: 28 19 91-0 *Bankgiro:* 5480-2947

Omslagsbild:

*Lill-Babs klipper bandet till museilogen. Skylten tillverkad av Stefan Nordgaard. Jaktvagnen kommer från Kilafors Bruk.
Foto: Olle Andersson*

Hanebo = Jul

2005

I Julottan

*T*illsammans med min yngsta syster cyklar jag den milslånga vägen till sockenkyrkan. Det är en halkig färd på våta isgator, men allt går bra, nu äro vi framme.

Vi gå in i kyrkan. Den är nästan fullsatt, trots att det ännu är en halvtimme kvar innan ottan skall börja. Julens budskap har ännu sitt grepp över sinnena. På julumorgonen är kyrkan alltid fylld till bristningsgränsen, trots att den rymmer en fjärdedel av socknens befolkning.

Vi få plats långt fram i kyrkan, i tvärskeppet, där bänkarna stå parallellt med kyrkans längdriktning. På så sätt få vi god utsikt över folket. Jag ser många bekanta ansikten och nickar igenkännande åt kamrater och bekanta från gångna år. Mina tankar gå tillbaka till barndomens julottor, då som nu upplystes kyrkan av levande ljus som flämtade och brunno och fyllde kyrkan med doft av stearin.

Jag väckes ur mina tankar av att en barnkör börjar sjunga från orgelläktaren. Deras röster klinga klara och vackra. Så börjar orgeln brusa och åter ljuder "Var hälsad sköna morgonstund" genom den gamla kyrkan. Stark tonar den mäktiga psalmen. Sådan psalmsång får man höra bara en gång om året. Det är en glädje att få sjunga med.

Nu står prästen i predikstolen och läser de kända orden från Jesaias bok. Orden om fridsfursten som skall komma. Han som skall bryta sönder ok och gissel. Det, som minner

om krig och ofred, skall brännas upp och förtäras av eld.

Enkelt och manande talar prästen över denna text. Han talar om frid och ofrid. Vår jord har blivit en ofridens hemvist. Nu kanske mer än någonsin. Krigets förbannelse vållar ångest och nöd i millioner människosjälar.

Men i all denna nöd kan dock varje enskild människa finna frid i sin själ om hon vänder sig till fridsfursten, barnet, som kom i helig julenatt.

Predikan är slut. Psalmsången tonar åter. Kyrkvårdarna gå omkring och taga upp kollekt med de långskaftade håvarna. Små barn sträcka ivrigt på armarna för att lägga ner sin skärv då håven kommer.

Orgeln tystnar. Folket börjar strömma ut, litet tveksamt i början. Vi gå mot utgången. Ute har det klarnat och blivit kallare. Vi cykla glada hemåt, medan morgonen ljusnar.

Sven Aspeby

Med denna uppsats vill Hanebo-Juls redaktion önska alla läsare en riktigt God jul. Sven skrev denna text som en hemuppgift jullovet 1942, då han gick andra året på Maskinfackskolan i Eskilstuna.

Sven Aspeby är född 1916 i Sörgårn i Västansjö.

Konfirmander 2005

Hanebo-Segersta konfirmander 2005. Främre raden fr v. Olof Håkansson, Johan Dahlin, Emil Bengtsson, Elin Lund, Emma Dübeck, Stina Arvidsson, Elin Brodin, Anton Köhler Blomberg, Erik Lindblom, Karolin Jonsson.
Rad två fr v. Johannes Hedberg, Jens Larsson, Elin Brodén, Sanne Rönning, Helen Norrman, Therese Morin, Kristin Ljusner, Moa Hall, Ylva Skoglund, Amanda Westlén, Alexander Lonz, Susanne Persson.
Rad tre fr v. David Lindström, Ida Eriksson, Ida Dahlberg, Alexandra Björlin, Johan Bodell.
Bakre raden fr v. Arne Sandin, Evan Lager, Karin Eriksson. Foto: Tore Jonsson

Konfirmandjubiléer 2005

1935 års konfirmander Segersta. Främre raden fr v. Astrid Sjöström, Britta Hedberg, Anna Lisa Ågren.
Övre raden fr v. Ernst Olsäter, Rune Svedberg, Fritz Nilsson. Foto: Tore Jonsson

1945 års konfirmander i Segersta. Främre raden fr v. Anna Wernerson, Ingrid Vikberg, Elisabeth Eriksson.
Bakre raden fr v. Margit Andersson, Nils Erland Norlander, Sven Hansson, Sture Eriksson, Folke Mellgren, Henry Nilsson, Elisabeth Nilsson. Foto: Tore Jonsson

1955 års konfirmander Hanebo. Främre raden fr v. Ulla-Britt Halvarsson (Olsson), Marianne Larsson (Hansson), Inger Carlsson (Lindström), Lilly Hammargård (Forsberg), Anita Sköld (Björk), Gunhild Hedlund (Hagberg).
Mellanraden fr v. Ingemar Nilsson, Tord Björklund, Ingrid Söderström, Disa Norell, Karin Lindberg (Andersson), Margit Andersson (Persson), Marianne Andersson (Karlsson), Ann-Britt Arvidsson (Hellberg), Gun-Britt Frank.
Bakre raden fr v. Henry Söderström, kyrkoherde Arne Sandin, Johnny Birgersson, Börje Larsson, Sven Karlsson, Åke Horn, Roland Rahm, Leif Edling, Bo Källström, Jan Larsson. Foto: Håkan Larsson

1955 års konfirmander Segersta. Främre raden fr v. Yngve Bowall, Laila Östlin, Margaretha Johansson, Per Håkan Norlander.
Övre raden fr v. Karin Niklasson, Olof Svensson, Kristina Johansson. Foto: Tore Jonsson

1965 års konfirmander Segersta.
Från v. Irene Brattén, Eva Granqvist, Margareta Zell.
Foto: Tore Jonsson

1980 års konfirmander Segersta.
Från v. Katarina Hansson, Rose Jönsson, Anette Säker.
Foto: Tore Jonsson

För inte så många veckor sedan blev jag kontaktad av Ivar Bengtsson (lärare i Västerberg och Kilafors under 1940- och 1950-talet) Han hade en historia att berätta. Ivar är 99 år och fortfarande vital, men är liksom jag angelägen om att texten kommer med i årets upplaga.

För, som han säger: "Vore jag hälften så gammal, skulle jag våga låta den ligga ett år. Men nu – jag har inte evigt liv och är inte säker på kortare förlängningar heller."

Sonja Larsson

Västbergsskolan – Finland – Japan

Ett stycke kulturhistoria berättad av Ivar Bengtsson

Kära Hanebo-bo, Du som vid juletid troget läser Din Hanebo-Jul, känner till att jag då och då alltsedan Victor Jonssons tid haft glädjen att få medverka i denna förnämliga skrift. Någon minns kanske "Spinn, spinn" om Västansjö spinneri.

Av rubriken kan någon kanske förledas att tro, att det kommer att handla om "Albertina" eller "Hårgatrollen", men så blir det inte. Min berättelse är visserligen från början av 1940-talet under andra världskriget, men ändå ...

De flesta av jordens länder blev indragna i kriget, men inte vi. På många håll blev det brist på mat, folk led nöd. Vårt grannland Finland hade det svårt. I Sverige gjordes många insamlingar av förnödenheter. Bland annat påbjöds att skolorna här skulle samla in kläder, som sedan skulle skickas till Finland. Vi i Västbergsskolan bestämde oss för att samla. Under insamlandet kom "mina barn" och frågade om de fick lägga lappar i fickorna med sin och skolans adress. Det fick de förstås.

Kläder fulla med brev for till Finland och vi satte oss att vänta och vänta och vänta. Det gick en månad, en till och flera stycken månader. Barnen kom med olika förklaringar; kläderna har kommit bort, eller, de tittar inte i fickorna.

Men så en dag kom ett brev, ett långt brev från en lärare i Finland. Brevet var adresserat till mig, tyvärr har jag det inte kvar, varför jag nu inte kan säga från vilken trakt i landet det kom. Av ett adresslöst julkort som jag fick flera år senare, vet jag att läraren hette Jussi Sive och hans fru, även hon lärare, hette Sara.

Sive skriver i sitt första brev att han är esperantist, vilket betyder att han kan tala och skriva detta konstgjorda språk, som används av miljontals människor världen över. Ett annat sådant språk heter ido.

Sive säger vidare i sitt brev att han har kontakt med en lärare på en skola i miljonstaden Osaka i Japan. Japanen, som tydligen vet att finnen har kontakt med oss här i Västberge, vill att vi med teckningar och uppsatser ska berätta vad vi (elevernas föräldrar i synnerhet) arbetar med. Elevernas alster ska Sive översätta till esperanto.

Jag tror att de flesta av barnen skrev något, som de sedan illustrerade med sina vattenfärger. Jag granskade uppsatserna och tog bort onödiga fel. När allt var klart hade vi ett tjockt

kuvert som jag kunde lämna in på Posten i Kilafors. Sedan var det bara att vänta igen. Vänta på att något skulle hända. Till Japan är det ju så otroligt långt. Och ni vet ju hur det är att vänta på brev som aldrig kommer.

Det gick ETT år. Det gick ETT ÅR TILL.

Under tiden kom skolan i Västberge i upplösning. Sjunde-klassarna flyttades till nya skolan i Kilafors, klasserna tre och fyra flyttade från ordenshuset i Bofara till Västberge sedan även årskurserna fem och sex evakuerats. Som en pjäs på ett schackbräde lyftes läraren iväg. Nu var jag i Kilaforsskolan. Där hade jag en tid Hanebo-Julmedarbetaren Sonja Larsson som elev.

Nu minns jag inte exakt årtal, men jag hade bött en bra tid i Kilafors när det kom en avi om ett paket, adresserat till folkskolläraren Ivar Bengtsson, Västerbergs skola, Kilafors.

Jag fick bråttom att kuta till Posten och lika bråttom hem med ett stort paket i famnen.

– Vi har fått ett paket från Finland! skrek jag till min hustru Rut, innan jag ännu öppnat dörren därhemma.

Anar NI vad det var i paketet? Inte! Jo, där låg ett tjugotal barnteckningar, "akvareller". På några fanns japanska skrivtecken. På några hade vår vän Sive skrivit exv. "11-årig pojke".

En dag tog jag teckningarna med mig till skolan och visade dem för min vän Edvard Johnsson, som då var överlärare. Han tyckte som jag, vi skulle rama in allesammans och hänga dem på den tomma väggen i korridoren, och så blev det. Jag fick som minne behålla en tavla. På den tavlans baksida har jag skrivit en kortare version av berättelsen Du nyss läst.

År 1956 blev jag överlärare i Lyhundra i Uppland. Sedan dess har jag inte besökt Kilafors skola, varför jag inte vet om tavlorna, som Edvard och jag hängde där i korridoren, hänger kvar. Dagar då livet fortfarande verkar meningsfullt (det är de flesta) tror jag att "våra tavlor" hänger kvar. På den sorgsna dagen däremot, ser jag hur tavlorna brinner i majbrasan allt medan mina vänner Sångarbröderna sjunger "Vintern ra". Eller en ännu värre syn; tavlorna förgås i en autodafé, där man bränner dålig konst. Men våra tavlor gav sig ju inte ut för att vara konst.

Istället är de stor kulturhistoria som berör tre länder; Sverige, Finland och Japan.

Elgard Ungh – violinmästare och genial uppfinnare från Hanebo

"Efter en stor debutkonsert", så löd rubriken till en artikel som man kunde läsa i Ljusnan i slutet av februari 1949. Signaturen Eko skrev bl.a.: "Många av oss i den talrika publiken saknade förutsättningar att sakligt bedöma framförandet av ett så förnämligt program, men så mycket kunde vi fatta att här gällde det något för våra förhållanden enastående. Kommer så därtill, att det var en bygdens egen son som vi hade framför oss, då är det lätt att förstå att det kändes långt in i hjärterötterna. Visst hade vi hört, att han skulle vara en skicklig musiker, men vad vi fick se och höra överträffade vida våra djärvaste förväntningar. Att så här utan vidare komma hem och överraska oss, det var så vi riktigt häpnade och inte kunde fatta att det var sant."

Bakom signaturen Eko dolde sig ingen mindre än kommunhemsföreståndare Eric Skoglund. Och bygdens son var den unge Elgard Ungh. Han höll konsert i Hanebo kyrka med sin violin tillsammans med pianisten Willi Hintz.

Vid denna tidpunkt – slutet av 1940-talet och under 1950-talet – stod Elgard Ungh på höjden av sin karriär som musiker. Vägen fram till denna skicklighet och detta konstnärskap hade varit lång och slingrig, präglad av målmedvetet och hårt arbete.

Äldre Hanebo-bor minns kanske frisören Einar Ungh nere vid stationsområdet. Einar och hans unga hustru Marie, som var norska, fick tre söner. Elgard var mellansonen, född 1918. När Elgard var fyra år flyttade familjen från Norge. De bosatte sig i Hallen där även Elgards farfar hade ett litet hemman.

Mycket tidigt väcktes Elgards håg till musik, särskilt violinspel. Han köpte en fiol genom Åhlén & Holm och fick sina första lektioner av Bernhard Lindblom. Elgard berättar mycket uppskattande om Bernhard, som bl.a. lärde honom att läsa noter. Han minns också med stor förtjusning Bernhards och Nore Hanssons spel på Biografen i Kilafors.

Pappa Einar ogillade från början Elgards musicerande, han var rädd att sonen skulle hamna i dansband med brännvin som skadligt inslag.

Vid femton års ålder – efter avslutad skolgång i Löten och Västerberg – sökte sig Elgard till Värmlands regemente för att få riktig musikutbildning. Han antogs som elev på klarinett och gjorde snabbt stora framsteg på detta instrument. Vid det laget hade pappa Einar accepterat Elgards satsning – efter rekommendationer från uppskattande lärare. Lite senare övergick han även till tenorsaxofon, som enligt Elgard har samma grepp som klarinetten.

Med dessa instrument engagerades han nu som musiker (debuten skedde redan 1933) i olika ensembler/kapell, som spelade på stora, kända restauranger lite varstans södra Sverige, även på kryssningar till Nordkap. Det var ett flitigt

musicerande, som gav en dräglig försörjning.

Parallellt med detta spel för brödfödan tog han fiollektioner för olika pedagoger. År 1940 ansåg han sig ha nått sådan teknisk skicklighet att han sökte in på Musikkonservatoriet i Stockholm (Kungliga Musikaliska Akademin). Av trettionio sökande antogs fyra – Elgard var en av dem.

Nu började hans violinstudier på allvar. Som lärare fick han professor Julius Ruthström – tidigare legendarisk soloviolinist och från 1912 framstående pedagog vid akademien. En mycket nära och personlig relation uppstod mellan lärare och elev. Elgard berättar, att Ruthström en dag föreslog att eleven skulle kalla honom "farbror", och läraren säga "du" till sin elev. Detta var anmärkningsvärt, eftersom Ruthström ansågs mycket sträng och reserverad.

Ruthström pensionerades 1942, men Elgard fortsatte som privatelev hos "farbror" fram till dennes död 1944. Därefter studerade han en tid för en annan känd violinist vid denna tid, Tage Broström.

Efter dessa grundliga studier var han sedan mogen att etablera sig som solist i olika sammanhang. I början av 1950-talet lierade han sig med den kände pianisten Tore Wiberg. De turnerade runt om i landet med avancerade program och fick överallt översvallande lovord.

År 1958 gav Elgard sin andra konsert i Hanebo kyrka – nu med Tore Wiberg vid pianot. Programmet upptog krävande verk av Bach, Brahms, Paganini och Wieniawski. En recension i Ljusnan slösar beröm över ett fullödigt framförande av de båda musikerna.

Efter ett visst detektivarbete lyckas jag spåra vännen Elgard till Påskallavik – ett litet idylliskt samhälle vid ostkusten söder om Oskarshamn. När jag en solig junidag besöker honom i hans villa på Kulturgatan, berättar han livfullt, humoristiskt och med stor minnesskärpa om sitt växlingsrika liv. Åldern har på intet sätt fördunklat hans minnesbilder – han fyller 87 år i år.

Förutom den framgångsrika musikerbanan är det två andra företeelser i hans liv som särskilt måste framhållas.

Först hans uppfinning – *det geniala violinstödet* – som han uppfann omkring 1950 och som blev en världsartikel redan tidigt. Violinister har alltid haft problem att hålla fiolen på ett avspänt sätt mot axeln och hakan. Förr användes diverse kud-dar o.dyl. för att underlätta hållningen. Elgards uppfinning var genialt enkel: En tygklädd böjbar bygel med minimala fästpunkter mot fiolkroppen, vilket också medför att fiolkroppens medsvängningar ej hämmas vid spelet.

Han fick patent på stödet i flertalet kulturländer. I början tillverkades det (under namnet Resonans) av en svåger i en liten verkstad i Ockelbo. När hans patent gick ut efter sju-tton

år, hade hans stöd fått liknande efterföljare med skruvanordningar m.m.

Alla violinister använder fortfarande stödet "Resonans" och diverse avläggare till originalet.

En minnesvärd bragd av den mångsidiga begåvningen Elgard!

Ett kuriosum i Elgards violinistliv är *historien om vänsterarmen*, den som måste styra fingersättningen på greppbrädan. Under sina studier för Ruthström konstaterade han, att han inte kunde vrida vänsterarmen tillräckligt för att spela alla invecklade passager. "Det var något fel med den smala benpipan", säger han.

Han vände sig till flera ortopedier i Stockholm – kända professorer – med förfrågan om de kunde förkorta benpipan genom ett operativt ingrepp. De vägrade ge sig in på en så äventyrlig operation. Elgard gav sig inte och lyckades till slut övertala en docent att genomföra det riskfyllda ingreppet, en operation som aldrig tidigare gjorts. Riskerna fanns att den kunde leda till invaliditet.

Operationen lyckades över all förväntan (på nyåret 1944), benpipan förkortades några centimeter. Efter en tids konvalescens kunde han börja spela igen. Följden blev alltså att Elgard fick sin efterlängtnade vridbarhet och kunde därför ytterligare utveckla sitt virtuosa spel.

Någon gång på 1960-talet mötte han i Stockholm sitt "öde" i form av en kvinna – Marianne. Hon blev hans livskamrat i 34 år. År 1978 flyttade de till Påskallavik där Marianne hade sitt föräldrahem. De levde mycket lyckligt tillsammans fram till hennes bortgång 1999. Han talar med stor kärlek, ömhet och saknad om henne.

Bland Hanebo-bor i försörjningsringen är Elgard Ungh ett unikum, en stor och mångsidig personlighet. Oförtjänt bortglömd men värd att lyftas fram i ljuset. Själva har jag fått en ny vän, som jag uppskattar med stor värme och tacksamhet.

Växjö sommaren 2005

Gunnar Pontén

Elgard hanterar fortfarande violinen med stor skicklighet och inspiration.

Det geniala violinstödet "Resonans". Appliceras med fyra gummiklädda fästpunkter på sargen till fiolens botten.

Nyhetsförmedling i gången tid

Vilka möjligheter hade man att sprida nyheter och kungörelser innan vi hade radio och television och innan varje hushåll hade en dagstidning?

Jo, det vanligaste sättet var att prästerna förmedlade nyheter och läste upp kungörelser från predikstolarna efter Guds-tjänsten. Systemet fungerade bra, tack vare att kyrkorna var välbesökta på den tiden.

Av en händelse fick jag köpa sex sådana kungörelser utfärdade av Kilafors Bruk mellan 1836 och 1851. Jag befann mig på Hudiksvalls Antikvariat och råkade nämna "Kilafors", när innehavaren ur en låda plockade fram en bunt gamla handlingar. Där fanns således dessa kungörelser, vilka bl.a. gäller transporter av malm från Söderhamns hamn och Vintjärns gruvor till Kilafors, Hällbo och Annefors. Även spannmål, salt och strömming forslades från Söderhamn till Kilafors. I motsatt riktning skulle stång- och tackjärn samt spik fraktas för vidare befordran med båtar från Söderhamn.

Kungörelserna är sända till och upplästa i Söderala kyrka, men troligen har likalydande samtidigt upplästs i Hanebo, Segersta och Norrala kyrkor.

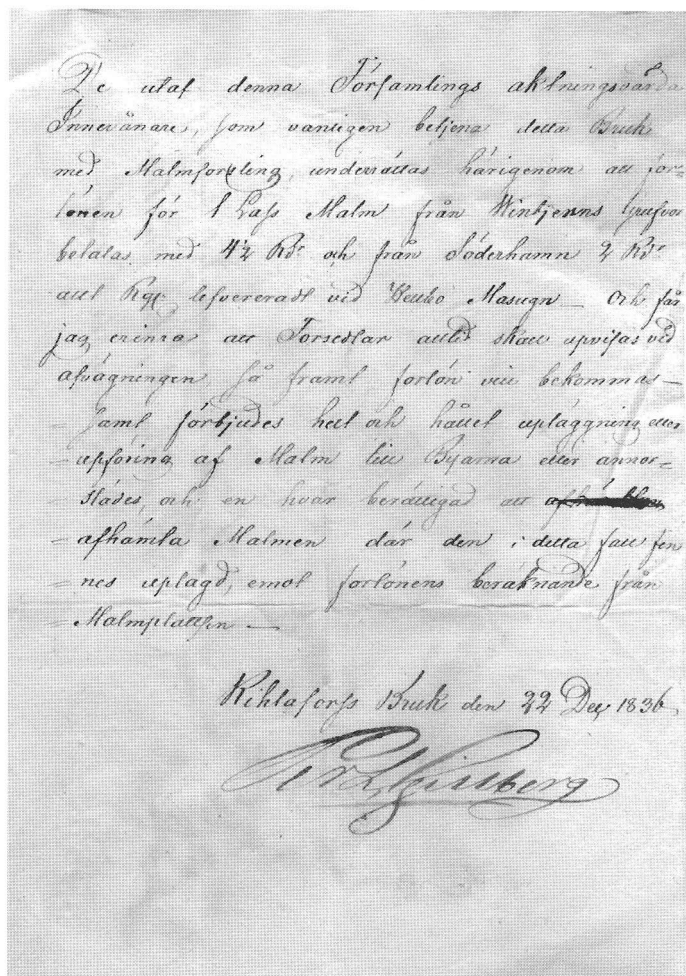
Det var nog inte så lätt att få folk till dessa krävande körslor. Åtminstone får jag den tanken, när jag läser att Kilafors Bruk höjde forlönen flera gånger på relativt kort tid.

Dessutom lockar man med "En Kappe Hafra för hvarje Häst" vid leverans i Hällbo (kungörelse 17/3 1844, en kappe var 4,58 liter). I maj 1851 har man t.o.m. uppfunnit ett bonus-system, men den kungörelsen gällde att "kola av egna skogar." Masugnarna slukade massor av träkol.

Ett namn, som nämns ofta i handlingarna, är "Färgbacken" och det syftar inte på målarfärg trots stavningen. Jag har kontaktat Erland Ericsson i Kilafors och fått veta att platsen ligger ett hundratal meter nedströms ån vid Bofarasjöns utlopp. I en artikel i Hanebo jul 2003 nämner Erland "Bofara Lafve". Både "Färgbacken" och "Lafve" syftar på "färjeläge". I boken "Sågverksfolket, Alnöbygd i utveckling" står det på sidan 94: "Namnet Färjläve ändrades med tiden till Färjeläge och Färjstall."

Ägaren till Hudiksvalls Antikvariat hade ropat in dessa gamla handlingar på en auktion i Bergsjö för många år sedan. De kanske hade "följt med" en präst, som fått förflyttning.

Runo Lindblom

Kungörelse

De utaf denna Församlings aktningvärda Innevånare, som vanligen betjena detta Bruk med Malmforsling, underrättas härigenom att forlönen för 1 Lass Malm från Wintjerns Grufvor betalas med 4½ Riksdaler och från Söderhamn 2 Riksdaler, allt Riksgälds lefvererat vid Hellbo Masugn – och får jag erinra att Forsedlar alltid skall upvisas vid afvägningen, så framt forlön vill bekommas – samt förbjudes helt och hållet upläggning eller upforing af Malm till Byarna eller anorstädes, och envar berättigad att afhämta Malmen där den i detta fall finnes uplagd, emot forlönens beräknande från Malmplattsen.

Kilafors Bruk den 22 dec 1836
Per L. Gillberg

På baksidan:

Anhålles om upläsandet häraf från Sörahla Kyrkas Predikstol den 26 december 1836

Kungörelse

För alla dem som betjena detta Bruk med Malmforsling från Söderhamn till Hellbo Masugn, tillkännagifves härmed att, i avseende till nuvarande foderbrist, ifrån och med denna dag erhålles utom den vanliga forlön, för hvarje Häst En Kappe Hafra, hvilken efter skedd lefverering utlemnas vid Hellbo.

Äfven tillkännagifves att forlön å Stångjern är förhöjd med 6 skilling, så att 1 Skeppund Stångjern från Hellbo till Söderhamn betalas med 30 skilling och 1 Skeppund från Bruket till nämnde Stad med 24 skilling, alt rigsgälds. Kihlaforss Bruk den 17 Mars 1844.

Söderala Kyrka

uppläst d. 17 Mars 1844 af A. Scherdin

Carl H. Ekman

Kungörelse

För alla dem som betjena detta Bruk med Malmforsling från Söderhamn till Hellbo Masugn, tillkännagifves härmed att, i avseende till nuvarande foderbrist, ifrån och med denna dag erhålles utom den vanliga forlönen, för hvarje Häst En Kappe Hafra, hvilken efter skedd lefverering utlemnas vid Hellbo.

Äfven tillkännagifves att forlön å Stångjern är förhöjd med 6 skilling pr skeppund så att 1 skeppund Stångjern från Hellbo till Söderhamn betalas med 30 skilling och 1 skeppund från Bruket till nämnde Stad med 24 skilling, alt rigsgälds.

Kihlaforss Bruk den 17 mars 1844
Carl H. Ekman

Söderala Kyrka
Uppläst d. 17 mars 1844 av A. Scherdin

Anm: Skeppund = 170 kg
Kappe = 4,58 lit.

Dagbok för P.C. Brandt år 1900

I Hanebo-Jul 2003 publicerades april månads noteringar ur nämnda dagbok. Här kommer ett sammandrag av februari månads anteckningar.

Det är en underlig satsbyggnad den käre Brandt använt sig av. Det blir kanske så här när man kortfattat ska redogöra för dagens händelser, under skrivandet kommer han på mera att berätta och det hela blir konstigt återgett.

Onekligen är denna dagbok intressant. Man får en inblick i hur livet levdes för drygt etthundra år sedan. Brandt var varmt religiös och nykterist. Men han tillhörde inte de som besökte kyrkan utan man bedrev frireligiös verksamhet i Västergårn i Kvarnböle och i Östatälls i Acktjära. Han tillhörde också någon loge för godtemplarmöten.

Han måste ha varit en skicklig skomakare när man läser att han den ena dagen skär till ämnen för att nästa dag leverera skorna.

Livsavgifterna var också korna och getterna för familjen, såväl som den årstid då sågen i Acktjära gav sidoinkomster.

Aarne Lund/Lars B. Wikström

Tors 1	Idag har jag varit i hagbergs.	Fred 16	Idag har jag varit På brädgorn och dett har varit 32 grader kalt. Flink Anna, kalsons Marta Perols marta var hit medan jag var på brädgårn. Sedan På kvälen var Viks Anders och Anders anderson och Svenses karin hit. Svenses karin var hit med mjölk.
Fr 2	Lika som igår. Utgifter 22 öre.	Lörd 17	Idag har jag varit till östatills och visiteratt kronans kläder.
Lör 3	Samma arbete och när jag kom hem så blef jag mycket klen.	Mån 19	Idag har jag jort johan Sundkvists skor färdiga och så var jag till utegorn. Svärds tillda var hit och tala om att dett skulle bli Samling i kvarnböle.
Sön 4	Idag är det söndag Och jag är myckätt Sjuk och Erick Skoglund har varit hit.	Tis 20	Idag har Ek varit hit och Slaktat en gris och dett har Snöga duktitt och kull mormor har blifvitt död.
Mon 5	Idag har jag varit till flinkmarta och hon lagade mig i hallsen och flinkanna har varit hit. Utgifter 1.50.	Sön 25	Idag är dett söndag och jag har varit till Svärds och hemmyre och Västlings och på kväln var jag På tämplarmöte och åt fettidagsbulla och mjölk. Utgifter kronor 5.30
Tis 6	Idag har jag gått till hagbers och jort Skor fast dett har varit klen med mig.	Tis 27	Idag har jag börjat med ett par skor åt Lars och Västluns johan har varit hit och Perols marta och nodin och jag hasr skrifvitt efter två lådor forsfatpulver till Stockholm.
Tors 8	Idag har jag Slutad med Skoarbete i Hagbers och förtjensten blef 20 kronor och sedan var jag till viks och merkte två par skor och till smens och merkte skor och sedan till kvarn och tog läder med tillbehör för jag Skall Sälja dem. Utgifter kr 20.	Ons 28	Idag har vi varit till kilafors för malningen. Dett var ej så gått ty dett var yrväder och alla gator var fulla. Utgifter kronor 12. Nu är dett slut på denna månad och alt har herren för detta underligen. Låfvadt vare hans namn.
Fr 9	Idag har jag har jag börjat med Skoarbete hemma och Kalsons marta har varit hit och olpers hindrick och jag har varit till västlund och köpt näver och idag holl min hustru på att få halsSjuka.		
Lör 10	Idag har jag gort ett Par skor åt Sundkvist och Så har denna vicka gått med gudts hjälp.		
Tisd 13	Idag har dett varit ett duktitt yrväder och jag har gort ett par skor ot viks keste och så har jag varit till viks med skor och dett var så myke snö så jag skulle till att ej ta mig fram.		

Biblioteksverksamhet i Bofara

Någon gång under fjolåret skickade Carl-Hugo Lindblom mig en intressant journal. En lånejournal från Templet Daggrynings bibliotek vid Bofara Ordenshus.

Templet Daggryningen startade sin utlåning redan 1909. Ordenshuset byggdes först några år senare, så till en början måste verksamheten ha skett på annat sätt.

Den här förteckningen sträcker sig fram till december 1931, men biblioteket fanns kvar ända in på 1960-talet, så det måste finnas många fler journaler.

Carl-Hugo skriver i sitt brev: *"Visst är det spännande att få veta, att Carl Roos, som bodde i Belse, en januarikväll 1925 tar sig ner till Ordenshuset för att låna Hamsuns 'Markens gröda'. Han var en flitig låntagare, hans namn dyker upp på flera ställen. Som du ser är det få kvinnliga låntagare. De hade väl fullt upp med de dagliga sysslorna. Eller var det kanske inte socialt accepterat, att kvinnor satt med en bok i hand?"*

Visst var det så. Jag minns min mor, hon bad om ursäkt om hon satte sig vid köksbordet med en tidning en dag! På kvällen, när dagens sysslor var utförda, var det tillåtet att läsa en stund. Om man orkade.

Jag har roat mig med att titta på omfattningen av boklånen. Mellan 1915 och 1926 förekom 623 lån. Åren 1916 och 1917 låg verksamheten nere (kanske var de som skötte den inkal-

lade) och 1918 var det fem personer som lånade en bok.

Under den här tioårsperioden är 9 % av lånen gjorda av kvinnor. Flitigast att låna var systrarna Linnea och Signe Helin från Västerberg och bagardöttrarna Valborg och Barbro Lindblom från Hallen.

Populärast verkar Allers Romanbibliotek ha varit. Många av Selma Lagerlöfs romaner lästes också av de här kvinnorna, liksom Hemsöborna, Anna Karenina och flera andra klassiker.

Efter 1925 försvinner systrarna Helin som låntagare. Linnea gifter sig och får sitt första barn och Signe flyttar, troligen till Bollnäs.

År 1926 antecknades 287 boklån, fyrtiotre av dem lånades ut eller överläts till Templet Exelsior. De övriga 244 lästes av bygdens befolkning och det här året stod kvinnorna för 16 % av boklånen.

Fem år senare, 1931, är antalet utlånade böcker 322 stycken, men läshungern hos kvinnorna har inte ökat.

Efter en titt i Statistisk årsbok kan jag konstatera, att år 2003 var 48 % av de personer mellan 16 och 84 år, som varje vecka ägnade sig åt bokläsning, kvinnor.

Sonja Larsson

ErkErs i Bofara, Bofara nr 1

På bilden som är tagen före den 12 maj 1914 ser vi Margta Jönsdotter född den 20 april 1832 i Backans i Bofara död den 15 januari 1915. Lars Ersson född den 21 maj 1830 i ErkErs i Bofara död den 12 maj 1914. Sittande i gräset parets son, Jöns Larsson född 11 december 1864 död 11 augusti 1939 i Stockholm dit han flyttade 1891. Jöns hustru Alma Sofia född i Törnevalla den 15 augusti 1856. Deras son Gösta och en kamrat till honom. Helena Larsdotter född 23 oktober 1873 död 21 juli 1917 dotter till Margta och Lars Ersson. Lars Larsson född 14 januari 1867 död 12 april 1959, son till Margta och Lars.

Släkten kom till gården, som idag ägs av Sven Erik Nilsson i Svedja, 1780. Brukarna från 1780 var Erik Ersson född i Hallen 1726 död 1806 och Margta Hansdotter född i Svedja 1734 död 1813. Deras son Erik Ersson född 1762 i Kilbyn död 1833 och Kerstin Larsdotter född 1752 i Bofara död 1816. Nästa brukare var Eriks och Kerstins son Erik Ersson född i Bofara 1786 död 1871 och hans hustru Ella Olsdotter född 1787 i Kilbyn död 1850. Nästa brukare hette också Erik Ersson son till Erik och Ella född 1817. Han blev änkeman 1859 och yngste brodern Lars, se bilden, tog över gården och raden med Erik Ersson blev så bruten.

Text: Erland Ericsson

Hanebo Hembygdsförening 70 år

I år är det sjuttio år sedan Hanebo Hembygdsförening bildades. Detta uppmärksammades med en jubileumskonsert i Hanebo kyrka, där Åsa Jinder, Anders Skogh och ett fyrtiotal musiker ur Granbogänget under ledning av Olle Galvsby medverkade. En arbetsgrupp bestående av Olle Andersson, Birger Jonsson, Lars Kvarnäng och Ivar Svedén tog till jubileet fram en skrift som behandlar föreningens verksamhet under de sjuttio år den har verkat.

Gruppen sökte förgäves efter de första protokollsböckerna men kunde inte finna några från före 1990. Med hjälp av tidigare utgåvor av Hanebo-Jul och ett antal protokollskopior gick det ändå att skapa en bild av vad som varit de viktigaste händelserna från 1948 (första året tidningen gavs ut) och framåt. Till ovärderlig hjälp var Gunnel Brolins artikel i Hanebo-Jul från 1986.

Före föreningens bildande arbetade en hembygdskommitté. Vid en fest som kommittén anordnade i Bofara Ordenshus i april 1934 höll länsintendent Dr Humbla ett föredrag under rubriken "Huru vi vårda vårt kulturarv", ett motto som föreningen arbetat efter genom åren.

Ett år senare, våren 1935, bildades Hanebo Hembygdsförening och den första styrelsen utsågs. Till ordförande valdes kyrkoherde Ernst Pontén, en post som han innehade till 1964.

I samband med jubileumsskriften i år trycktes även en minnesskrift med namnet "Den gode herden i Hanebo", ett kärleksfullt porträtt av Ernst Pontén, nedtecknat av hans son Gunnar.

Båda skrifterna finns att köpa genom föreningen för en billig penning, 30 kronor inkl. porto.

Den första byggnad som den nybildade föreningen införskaffade var ett härbre av en sällsynt och ålderdomlig typ. Timret i byggnaden har analyserats och konstaterats vara avverkat vintern 1521-1522. Härbret stod i Västerberg men flyttades senare till Hårga.

En storslagen gåva fick föreningen mottaga då syskonen Jonsson i Hårga år 1936 överlät sin fädernegård Ol-Nils, att användas som hembygdsgård. En pietetsfull renovering inleddes, möbler inköptes på auktioner och gåvor strömmade in. Intresset för den nybildade föreningen var stort, redan 1938 fanns det tvåhundra medlemmar.

Under åren har fler byggnader tillkommit. År 1969 överläts skötselns av linskäkten i Svedja till hembygdsföreningen. Samma år, 1969, inköptes Sävstorpet i Acktjärä. År 1985 invigdes ett utsiktstorn på Hårgaberget och år 1999 fick föreningen överta stugan däruppe av Intresseföreningen Hårgastugan. En bankbok innehållande drygt femtusen kronor överlämnades också.

I år, 2005, har museilogen i Innegårn i Bofara invigts, med Barbro "Lill-Babs" Svensson som invigningstalare. En scenbyggnad, som även inrymmer diskrum, har uppförts vid

hembygdsgården i Hårga. Den invigdes av Bollnäs kommunfullmäktiges ordförande Maud Kvarnäng samtidigt som gården öppnade för säsongen med servering och hantverksförsäljning.

En lövlada i Hårga renoverades i fjol av föreningen, och i år har Kilafors Bruks gamla arkiv, beläget invid Kilån, fått sig en ansiktslyftning.

Under rubriken "Detta har hänt under jubileumsåret" beskriver vår ordförande mer i detalj vad som hänt i föreningen detta jubileumsår.

Redaktionen

Detta har hänt under jubileumsåret

Den 23 januari ordnades i samarbete med Norlanderska fonderna en utställning på Hanebo församlingshem med konstverk av Albert Blombergsson. Olle Andersson hade i samråd med Blombergssons anförvanter ordnat en intressant föreläsning om konstnären. Flera av Blombergssons verk hade lånats till utställningen för att komplettera den tavla som är skänkt till församlingshemmet.

Jubileumskonserten den 20 mars hölls inför en nästan fullsatt kyrka. Efter konserten överlämnade Jan Erik Berger och Lars Holger Röstlund minnesgåvor från Hälsingekretsen.

Årsmötet ägde traditionsenligt rum i församlingshemmet med ett 70-tal deltagare. En grupp ur Bollnäsbygdens spelmannslag – Lortbäckerz – underhöll före årsmötesförhandlingarna. Efter kaffet visade Berndt Persson (årets Hilding Mickelssonstipendiat) två av sina vackra filmer. Han visade även sina konsthantverk i form av snidade träalster. Karin Häger, ordförande i Gästrike-Hälsinge Hembygdsförbund överlämnade ett förtjänststecken till Rickard Persson.

Vid Gökottan på Hårgaberget den 5 maj hade ett 30-tal tappra vandrare ställt upp. Däruppe bjöds förutom den fantastiska utsikten även på underhållning och varm korv. Familjen Wall sköter detta med den äran.

Den 21 maj deltog föreningen i X-ings Länsbygdekonferens i Bollnäs. Vi hade en separat utställning som beskrev hembygdsföreningens verksamhet och spelade dessutom upp Hårgalegenden med både musiker och dansare. Synd att inte fler var där!

forts. på sid 21

Målning av Albert Blombergsson. Motivet hämtat från Kungsholmen, Segersta.
Foto: Olle Andersson

Från jubileumskonserterna i Hanebo kyrka. Åsa Jinder, Anders Skogh och Granbögänget.
Foto: Olle Andersson

Luffare jag minns

Harald Olsson, Hårga har berättat för Christina Berglund, Västerås, om luffare som brukade besöka hans barndomshem, Sven-Ols i Granbo. Christina har lyssnat och dokumenterat.

Här följer ett utdrag:

Under vår och höst fick vi ofta besök av luffare som ville ha mat och husrum för natten. Det var märkligt när dom kom och satte sig där innanför dörren. Min farfar, som såg väldigt dåligt, brukade vänligt fråga:

– Var kommer den här mannen ifrån då?

Han frågade inte vem luffaren var eller vad han hette utan bara varifrån han kom. Och då flyttade luffarn fram sig till bordet och började berätta. Det uppstod en form av social kontakt när någon intresserade sig för dem och de berättade gärna om sina livsöden.

KALLE KULA var en väldigt puckelryggig värmlänning och gick nog aldrig söder om Stockholm utan i Värmland och upp genom Sverige. Koskullskulle i Västerbotten kände han väl till. Kalle Kula kom till Sven-Ols med jämna mellanrum. Vi hade en dalmas också som kom på den tiden. Knagg Erik Andersson från Venjan. Han var gårdfarihandlare, hade riktiga grejer. Han körde med häst och sålde kläder. En gång var

han hemma hos oss när Kalle kom och då sa Erik Andersson:

– Kalle och jag är mycket goda vänner och vi träffas ofta.

När Kalle hade gått och lagt sig i stallet satt Erik Andersson kvar i köket hos pappa. Han berättade att han träffat Kalle en gång när han stått på Bollnäs station för att åka hem till Venjan och fylla på sitt lager. Kalle hade undrat om Erik kunde låna honom två kronor till logi. Och det kunde han.

En tid därefter stod Erik Andersson på centralen i Stockholm och skulle resa hem. Han hade hälsat på en bror som var järnhandlare i stan. Och när han stod där på centralen var det någon som knackade honom på axeln. Det var Kalle.

– Jag är skyldig herrn två kronor, sa han. Här är dom.

Så han betalade igen sin skuld.

Vi har en bekant som talade om att hennes mor, som var från Jämtland, hade berättat om Kalle Kula. Så han gick alltså ända uppe i Jämtland.

Min far frågade en annan luffare en gång, om han kände till Kalle Kula.

– Ja då, sa han, han blev intagen på ett ålderdomshem i Värmland. Men när våren kom och han inte kunde gå, då hängde han sig i spjällsnöret.

ASK-LUFFARN. En gång kom det en luffare till Skogens Kol i Sibbo och ville ligga på pannan där det var varmt. Kalle Bergkvist, som bodde granne med Sven-Ols och var äldre på Sibbo, har berättat det här.

– Är du lusig, frågade Kalle luffaren. Ta av dig kläderna så ska jag ångkoka dom åt dig så lössen försvinner.

– Vart ska jag ta vägen under tiden då, frågade luffaren.

– Kryp ner i askrummet, sa Kalle. Där är det varmt.

Till askrummet kom man genom en stor lucka i golvet.

Så blev det skiftbyte och det kom en ny eldare. Han låg på en bänk och halvsov när han fick se att luckan i golvet öppnade sig lite grann, sakta. Han vaknade till och fick se ett grått, lurvigt huvud som stack opp.

– Är dom kokta nu, var det en röst som sa från luckan.

Eldaren fick en sån chock att han fick lov att åka hem. Kalle, eldaren i skiftet före honom hade glömt att tala om att det låg en luffare nere i askrummet.

Så han fick en riktig chock när han fick se det där gråa huvudet sticka opp.

Det var nog lite si och så med hygien hos många luffare. Men Kalle Kula som jag berättat om tidigare, han hade alltid en liten, liten flaska anisolja i sin ficka.

– Har man en sån här flaska så får man inga löss, sa han.

ROUPÉ var en märklig man. Jag minns en gång när jag kommit hem från skolan och hade hemräkning och hade kört fast. Ingen hade tid att hjälpa mig och till slut kom väl gråten ock-

så. Då sa mamma till Roupé, som satt där vid bordet:

– Vill du hjälpa pojken räkna?

– Det kan jag göra, sa han.

Och tänk om jag hade haft honom som lärare i skolan. Han ritade och berättade och förklarade varför det blev så och varför det blev så. När vi var klara tog han opp kort ur fickan, styva pappkort av vykortsstorlek. Så hade han en kniv och med den skar han fina, fina snitt i papperet så det blev till blommor och segelfartyg, fullriggare. Helt otroligt.

Pappa intresserade sig för honom men han berättade ingenting. Men en annan luffare kände honom och berättade att han gått på Gustaf Ericssons navigationsskola på Åland.

Gustaf Ericsson hade en stor flotta djuphavsseglare. Där hade Roupé gått som styrman med bland annat vete från Sidney till England.

Sista gången vi såg Roupé var 1934. Då hade han lite nas med sig, sen kom han inte mer.

FOLKA var en stilig kvinna, reslig. Hon kom åren 1933 – 1934, var kanske 60-70 år.

Påbyltad var hon förstås. Hon tillhörde småadeln som kommit hit till Sverige från Holland och gjort staten så stora tjänster att de hade fått förläningar. Så kom Karl XV till makten och gjorde reduktion, och då fick de gå ifrån sina gårdar. Då återstod bara att gå på luffen.

Hon tålde inte kungahuset utan sa:

– Dom skulle aldrig ha tagit hit det där franska packet. Det fanns ju en hel rad svenska generaler som skulle ha dugt väldigt bra till kungar.

Folka kom från Gävle och spred en doft av tvål och kamferliniment. Hon hade ett helt knyte med kantstött tvål som hon fått på fabriken Flora i Gävle. Det sålde hon. Hon kom bara på sommaren och då sov hon i halmen.

Vi hade en grind i backen oppe vid vedboden. Det var beten runt omkring så vi måste ha en grind. Den var nytjärad en gång när hon kom, men det såg hon inte utan tog i grinden. Oj vad hon svor.

Åt mig sa hon en gång:

– Har du varit ute och rumlat? Du ser så mosig ut.

Jag var väl 18-19 år och hade varit ute på natten.

PAPPERSMANNEN. Jag satt uppe sent en kväll, det var i september månad och det ösregnade. Jag satt och läste när jag tyckte jag hörde något ute på bron.

Det stod en blöt stackare där.

– Jag undrar om jag får lägga mig på logen, sa han.

– Inte kan du gå och lägga dig så där, sa jag.

– Det gör inget, svarade han.

Men jag rev åt mig några rena blåkläder och följde med honom.

– Nu tar du av dig dom där paltorna och hänger opp dom och tar på dig det här, sa jag och sträckte fram blåkläderna.

Nej, det skulle han inte göra. Men jag fick honom att göra det i alla fall. Han hade fullt med Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet runt hela kroppen!

– Jag ligger i det här och så brejer jag hö över mig. Det isolerar så det blir varmt.

Vi kände honom och sa, att han kunde ju ha gått in utan vidare. Men då svarade han:

– Man går inte in i ett hus utan ägarens lov. Huset är ägarens heliga plats.

Luffarna var inga människor som hjälpte till på gårdarna, och det var det heller ingen som begärde. De återkom oftast till samma gårdar, var ärliga, stal aldrig någonting. Det fanns ju saker som hängde i stall och på logar, pinglor med mera men de rörde aldrig någonting.

När de åt fick de sitta vid köksborden, men inte förrän familjen ätit färdigt fick de kliva fram. Och det var likadant överallt, på bondgårdar såväl som i prästgårdar.

Luffarna var heller inga människor som man såg ner på utan det handlade om respekt från båda sidor.

Men ingen kan veta

Men ingen kan veta hur valserna går
när dragspelet slutat att brumma.
Och munnar som kvidde i barkbrödets år
är längesen borta och stumma.

Allt skrivs det romaner om hunger och pest
som välgödda slukar med lystnad.
Från öster går solen. Den sjunker i väst.
Och sen är allt glömska och tystnad.

*Helmer Grundström
dikten ingår i "De vitnade ---"
utgiven på CEWE POOL*

Gårdstunet vid Innegårn i Bofara. I väntan på invigning av museilogen och en önskan om att regnet ska upphöra.
Foto: Olle Andersson

Barbro "Lill-Babs" Svensson anländer eskorterad av Eva Wallin, Mohed och Kjell Lindroth, Lingbo. Stoet är Evas och heter Saga.
Foto: Olle Andersson

Ivar Svedén, Lill-Babs och Sven-Olof Olsson invigningstalar. Under plasten framför Sven-Olof döljer sig strömbrytaren till en teknisk konstruktion som han gjort. När Barbro trycker på strömbrytaren faller täckelset och skylten, tillverkad av Stefan Nordgaard, blir synlig.
Foto: Torvald Nikanorsson

"Nu är det våran tur..."
Idel glada miner när Sonja och Ivar bjuds på en åktur av Eva Wallin och Saga.
Foto: Håkan Larsson

Maud Kvarnäng och Ivar Svedén vid invigningen av scenbyggnaden vid hembygdsgården i Hårga.
Foto: Olle Andersson

Sävstorpet i Acktjärå.
Foto: Håkan Larsson

Många har sökt sig till Sävstorpet för att lyssna till Hugo Westlings fiolspel och berättarförmåga. Ett genom åren uppskattat inslag i Hamboveckan.
Foto: Olle Andersson

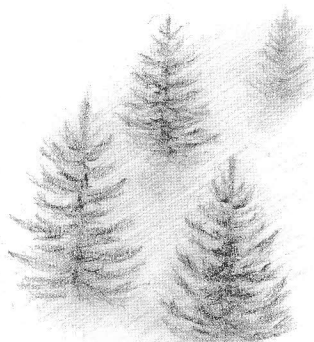

Hälsingehambon 2005. Var det sista gången? Foto: Ivar Svedén

Teckning av Harriet Sjöberg Källström

Bränna hygge

Ett ungdomsminne av Sven-Gunnar Larsson

Hyggesbränningen hade i våra trakter sin blomstringstid under 1950 - 60-talen. Metoden hade utvecklats i övre Norrland och dess främste förespråkare var jägmästaren Joel Wretlind. Avsikten var i första hand att genom bränningen minska djupet av det tjocka humuslagret och få igång den naturliga omsättningen i marken. På så vis frigjordes det kväve, som var bundet i humuslagret och samtidigt underlättades etableringen av ny skog på hygget. Men bränningen var vanskelig att genomföra och det var nog mera regel än undantag att bränder uppstod även i skogen utanför hygget. Numera har den såvitt jag vet nästan helt upphört att vara ett led i förnyingsarbetet. Däremot förekommer det att man gör s.k. naturvårdsbränningar, där avsikten är att skapa goda betingelser för ett flertal utrotningshotade arter i skogen.

Jag har suttit en lång stund vid köksbordet med en karta utbredd framför mig. Det är i november, köksklockan visar på 18.52 och det är kolmörkt ute, omkring noll grader och lite fuktigt i luften. Vid så trista tillfällen brukar jag sen länge liva upp mig med kartstudier, oftast Jämtlandsfjällen. Över kartan kan man drömma sig bort till lockande fiskevatten och planera för kommande somrar. Men den här gången är det ett gammalt generalstabsblad över Hanebo, som ligger på bordet. Skalan är 1:100.000.

När blicken vandrar över kartan fastnar den på ordet Nannsjön, och jag minns när jag första gången var i dom trakterna. Det var vid mitten av 1950-talet. Jag och en del andra pojkar, Claes Horn, Carl-Olof Rahm, Sten Flink, Tore Larsson m.fl. hade sommararbete åt Kilafors Jernverk. Vi rensade hyggen, sådde och planterade. Dagsverkade, som man sa. Skogvaktare Göte Östervall hade beslutat att ett stort hygge nånstans neråt finnskogen skulle brännas före återbeskogningen och brukets alla huggare och dagsverkare behövdes för att klara jobbet. Vi var en ganska stor skara som samlades framför garaget vid Kilafors herrgård på morgonen. Det var vackert väder som det ofta är under veckorna före midsommar.

En grå Cheva med Östervall bakom ratten, en Volvo Duett framförd av Olle Skoglund och sist huggarbusen med Bertil Wikström som förare utgjorde den lilla karavan, som gav sig iväg mot Tönsen. Kanske var det fler bilar, jag minns inte så noga. Vi styrde upp mot Franks och lastade ur. Det måste ha varit en omfattande packning att bära för vi skulle vara borta i flera dagar. Mat, tält, sovsäckar och mängder av redskap för

tändning och släckning. Som en lång, ringlande orm bar det iväg uppför berget, genom prästskogens enorma pelarsal av granskog, vars like i fråga om grovlek och kvalitet jag varken förr eller senare sett. Den är borta numera, sen många år.

Vi följde en gammal basväg norr om Brattberg, förbi "Betlehem", den gamla stugan på pastoratsskogen, och därefter snett ned mot Nannsjön. Solen gassade, svetten rann. Slutligen kunde vi skymta en ljusning mellan träden där glest ställda frötallar avtecknade sig mot himlen. Vi var framme vid det omtalade "Bullerhygget". Det föreföll oändligt stort, 50 tunnland påstods det. Det var alltså här vi skulle släppa elden lös. I norr syntes Storbullerns mörka myröga, omgivet av gammal granskog.

Vi lastade av packningarna inne bland prästskogens höga furor intill Nannsjön, åt och drack kaffe. Så var det dags att ta omgivningen i närmare betraktande och för Östervall att besluta om lämplig plats att tända på. Hygget var redan förberett för bränningen, i en bred gata runt om var allt ris bortplockat och lagt in mot mitten, där det bildade en hög vall. I myrfläckar hade vattenhål sprängts. Tvärs över hygget löpte en bred brandgata där elden skulle hejdas första dagen. Dagen därpå skulle den resterande delen brännas av. Vinden var svag och växlande, något som inte är riktigt bra när man skall syssla med hyggesbränning. Östervall beslöt i alla fall att första tändningen skulle ske i sydvästra hörnet och att elden sedan skulle drivas i "medbacke" ner mot Storbullern.

Arbetsuppgifterna fördelades. Alla vi yngre blev avdelade att vakta skogen bakom elden. Vi utrustades med vattenkannor och kvastar. Karl-Erik Dahlberg och Olle Skoglund fick förtroendet att sköta tändningen.

Så var vi då igång. Undan för undan drevs eldfronten framåt genom tändning åt båda håll längs kanterna. Snart var vi alla omgivna av rök och flygande gnistor. Här och var slog små eldar upp inne bland träden där gnistorna antände gräs och ris på marken. Alltefter som eldfronten blev bredare måste vi dela på oss och snart var vi utspridda över ett stort område utan kontakt med varandra. Vi rusade fram och åter med våra kvastar, slog på lågorna, bar vatten i kannor och hinkar, snavade, föll, svor och hostade. Svetten rann, hjärtat dunkade.

Solen syntes inte längre i den intensiva röken. Elden dånade på avstånd. Då och då steg ljudet till häftiga knallar när den upphettade luften tände en frötall. Den heta luften drev ut oljor och terpentiner ur barren. Hela trädkronan antändes samtidigt och elden stod som en svetslåga mot skyn.

Elden spred sig fortare än beräknat. På kort tid hade eld-

fronten nått den avgränsande brandgatan mitt på hygget. Göte Östervall insåg att det skulle uppstå problem. Vi blev vittnen till hur han löpte som en hjort genom elden med stubinråd, tändhattar och dynamit för att spränga ett nytt vattenhål i en liten myrfläck mitt i brandgatan. Där hade redan tänts moteld för att minska risken för att elden skulle "hoppa över" gatan. Kanske hade motelden anlagts för sent, kanske var det den kastande vinden som var orsaken, elden lät inte hejda sig som planerats. Det nya vattenhålet hann inte ge det vatten, som behövts. På några sekunder hade elden fått nytt fäste på andra sidan. Dom, som befann sig i själva brandgatan, fick nu springa för att inte bli instängda i elden. Rökutvecklingen och hettan var intensiv. Den ende, som inte lät sig påverkas särskilt mycket var Edvin Nordin. Han stod till synes närmast oberörd i röken och berättade senare att hans astma troligen gjorde att han inte besvärades.

Efter någon timme var det hela över. Hela hygget var avbränt och den öppna elden från riset var borta, men överallt steg ännu enstaka flammor och rök från stubbar och grövre trädrester. Alla frötallar var förvandlade till svarta rester och det hela gav intryck av krigsskådeplats. I efterhand fick vi veta att röken hade syntts ända till Alfta och att många gett sig av hemifrån för att ta reda på vad som egentligen pågick.

Vi samlades för att äta och pusta ut en stund före eftersläckningen. Östervall kunde konstatera att vi alla var oskadade, åtminstone till det yttre, men att Edvin Nordin blivit av med sin ryggsäck i elden och nu var utan mat. Problemet löstes naturligtvis genom att Edvin fick dela maten med andra.

Resten av dagen ägnades nu åt att med hjälp av hackor, spadar och vattenkannor släcka den pyrande elden i marktäcket, gamla myrstackar, stubbar och "lågor". Framåt kvällen, när solen sjönk och luftfuktigheten steg, avtog röken och visade sig endast som enstaka slingor här och var. Östervall bedömde då att det inte längre var någon överhängande fara för att elden skulle blossa upp och att dagens arbete i stort kunde avslutas. Men eftersom en enda vindil kan få elden att flamma upp på nytt måste hygget vaktas hela natten, varför några man fick stanna medan de övriga uppsökte natthärbärge. Någon - jag tror det var Kalle Westlund - gick till en gammal kolarkoja vid basvägen nedåt Sundsjön, några kröp in i tälten och en grupp drog iväg till en barack vid Brattbergsbotjärn. Till den gruppen hörde jag. Då hade jag förstås ingen aning om hur vi gick men så här i efterhand över kartan kan jag gissa att den nästan helt igenvuxna stig vi följde rundade Römmaberget på östra sidan. På vägen lade jag märke till resterna av en gammal koja i bergslutningen mot Nannsjön.

Att fiska var och är fortfarande ett av mina favoritnöjen. Jag hade tagit med mig rev, krok och några maskar hemifrån för den händelse det skulle bli tillfälle till mete. Naturligtvis måste jag nu prova fisket när vi kom fram till baracken intill tjärnen, så jag skar till ett lämpligt spö av en björkslana. Jag rundade tjärnen västerut, provade här och var utan att få napp. När jag befann mig mittemot stugan kände jag att det började bli kallt, jag avbröt fisket och satte fast spöet i strandkanten. Det skulle jag hämta nästa morgon före återmarschen till hygget. Men jag sov förstås för länge och spöet måste lämnas kvar. Hela dagen tänkte jag på den storöring, som kanske fastnat på min krok.

Natten hade förflutit utan intermezzon på hygget och dagen ägnades åt eftersläckning under befäl av Östervalls kol-

lega på Tönsens bevakning, Olle Ståring. Så snart en liten rökslinga kunde skönjas gällde det att snabbt vara på plats. Oftast hade elden fått fäste bland de fina rötterna i marken och man måste med hacka eller spade gräva fram den pyrande glöden och slå på vatten. Fram på eftermiddagen kunde större delen av styrkan plocka ihop sina pinaler och antråda återresan till bebodda trakter. Kvar blev vi yngre "krafter" för att vakta. Det sotiga hygget låg lugnt och vi hade det ganska behagligt. Sten Flink metade abborrar i det lilla fallet där bäcken rinner ut ur Nannsjön. Om jag minns rätt drog han upp tjugotvå stycken innan masken var slut. Men jag hade ju mitt eget metspö att tänka på och framemot kvällen gav jag mig iväg för att vittja. I början gick allt bra, men för mitt otränade öga blev stigen allt svårare att se. Till slut tvingades jag inse att jag inte längre visste var jag befann mig. Magen drog ihop sig och paniken låg på lur. Jag hade ingen aning om geografien på trakten, om det var långt till bebyggelse eller vad som väntade framför mig. Plötsligt igenkände jag kojresterna jag sett kvällen före och jag kunde dra en lättadens suck. Jag tog noga riktning och försökte gå som förra kvällen.

Om jag varit en mer erfaren skogsvandrare hade saken varit enkel. Jag tror inte att jag hann särskilt långt från kojruinen förrän jag var lika vilse igen. Paniken bröt ut, tårarna brände i ögonen. Jag irrade runt, runt och hade inte längre minsta aning om åt vilket håll jag borde gå. Jag frös, det började bli rått i luften, dimmorna steg från myrarna. En spillkråka skrek olycksbådande uppe i berget. Hur länge jag planlöst gick omkring vet jag inte.

Plötsligt glimmade vatten mellan träden. Några steg till och jag stod vid en tjärn. På andra sidan vattnet avtecknade sig en röd barackliknande byggnad, lik den vi sov i föregående natt. Jag tittade länge medan begreppen sakta klarnade.

Snett framför mig, inkilat mellan två stenar, satt ett metspö! Ett flöte låg stilla i strandkanten.

Jag har många gånger funderat över hur detta kunde ske, hur jag kunde komma till Brattbergsbodtjärn söderifrån. När jag nu sitter framför kartan är det lika obegripligt. Om jag gick förbi tjärnen på västra sidan borde jag ha sett antingen tjärnen eller Djupsjön, om jag gick på östra sidan måste jag två gånger ha passerat bäcken från Nannsjön utan att notera det. Gåtan förblir olöst.

Återfärden till Nannsjön bjöd också på en del irrfärder, men slutade lyckligt. När jag kom fram till tältet var jag ordentligt trött och frusen, kanske lite våt också. Ingen av kamraterna syntes till. Jag beslöt att ta på allt i klädvåg innan jag kröp ned i sovsäcken, inklusive regnkläderna. Det beslutet gav mig en nyttig erfarenhet, man skall aldrig skilja lemmarna åt om man fryser. Det är mycket bättre att klä av sig, krypa ihop och dra alla kläder över sig. Jag har sällan frusit så som den natten.

När vi följande eftermiddag återvände mot Tönsen passerade vi en nyupptagen väggata. Ol-Jans Olle från Hallen visste att den började vid Lötbodarna. Carl-Olov Rahm och jag valde att följa väggatan dit ner. Sen plockades vi upp av de andra ute vid Tönsvägen. Nästkommande år kunde vi använda den nya vägen när vi återvände till Nannsjön för att så tallfrö i den svarta askan på hygget vid Stora Bullern. Men det är en annan historia.

Kanske nån undrar hur det gick med fisket? Jo, på kroken satt en halvdöd abborre, tolv centimeter lång.

Vid veteranbilskvällen i Hårga visade Lars-Erik Säll, Vik upp sin Volvo LV 63 från 1930. Bilen rullade under 1950-talet som Epa-traktor i Sörfly, men räddades från skrotning av Lars-Eriks far, John Säll. Nu har Lars-Erik återställt den i originalskick. Busskrossen, som också är 30-tal, kommer från Alfa.
Foto: Håkan Larsson

Nyckelharpans kväll vid hembygdsgården, Hårga. I förgrunden Åsa Jinders far med nyckelharpa. Gitarristerna är Björn Bang och Ove Strömberg.
Foto: Torvald Nikanorsson

Några av dem som av hembygdsföreningen bjöds på lunch vid Kilafors Herrgård, som tack för nedlagt ideellt arbete under sommaren.
Foto: Karin Wall

Ivar Svedén tackar Per Linell för informationen om Kilafors Herrgård före rundvandringen i densamma.
Foto: Karin Wall

Den 11 juni var en stor dag i Bofara! Museilogen hos Sven-Olle skulle invigas och omkring fyrahundra intresserade hade infunnit sig trots regnvädret. Detta hindrade inte dagens hedersgäst och invigare, Barbro "Lill-Babs" Svensson, att komma till logen med häst och i öppen landå.

I väntan på henne och senare resten av eftermiddagen underhöll Pysbälgarna, stående under ett partytält och med svarta plastsäckar över högtalarna som skydd mot vätan.

Till invigningsceremonin hade Sven-Olle ordnat en effektfull drapering av den stiliga skylten som Stefan Nordgaard tillverkat i trä med utsirade bokstäver. Publiken kunde därefter vandra runt och se på de cirka 250 olika föremålen som finns samlade på logen.

Nere i det som tidigare varit ladugård finns Sven-Olles tekniska underverk och där berättade han om alla turer som föregått skapelserna, men han hade svårt att koncentrera sig. Dagens hedersgäst propsade på hans närvaro. Efter rundvandringen kunde han visa Barbro och hennes syster Birgitta sin fantastiska musikstudio.

Till friluftsgudstjänsten vid Sävestorpet hade mycket folk samlats i det vackra vädret. Barndop förrättades och Pelle Fallström bidrog med sång och musik.

Den gamla flaggstången blåste ner i höstas, därför var det roligt att en ny nu kunde användas för första gången. Flaggstången blev dessutom välsignad av kyrkoherden, Arne Sandin. Hembygdsföreningens serveringskommitté skötte kaffeserveringen.

I samband med kyrkkaffet vid hembygdsgården i Hårga invigdes den nya scenbyggnaden. Invigningen förrättades av kommunfullmäktiges ordförande Maud Kvarnäng, som framhöll hur viktigt det är att det finns ideella krafter som satsar på hembygden.

Serveringspersonalen med Karin Dennerås som samman kallande var mycket nöjda med den nya köksavdelningen, som är inrymd under samma tak som scenen.

Tisdagskvällen i hamboveckan är vikt för Hugo Westling vid Sävestorpet. Tillsammans med Britt-Marie Jonsson bjöd han på en mycket trevlig och engagerad underhållning. Mycket folk trivdes i det vackra vädret.

Vid Nyckelharpanas kväll brukar det vara problem med vädret för de känsliga instrumenten. Men i år när vi ordnat utescen under tak ville ändå de många musikerna stå ute på tunet i solskenet. Men det gick ju också bra när vi i vår nya högtalaranläggning har sladdlösa mikrofoner. Som vanligt mycket folk som kunde njuta av mycket musik.

Under de två veckor i somras som vi hade serveringen och hantverksförsäljningen öppna anordnades också

- 10 juli: Sång och musik av Edsbypojkarna.
- 11 juli: Musikkväll med Stefan Nordgaard och Arne Lundmark.
- 12 juli: Slöjddag med Prova på-aktiviteter.

- 13 juli: Veteranfordon, ca 75 olika fordon; bilar, motorcyklar och traktorer.

Den 16 juli ville vi högtidlighålla hembygdsföreningens 70-åriga tillvaro med öppet hus på alla våra anläggningar. En tipsrunda med frågor anknytna till Hembygdsgården, Sävestorpet, Museilogen och Linskäkten intresserade folk att uppsöka platserna. Bokpriser väntade.

Utsiktstornet och stugan på Hårgaberget kan man besöka när som helst.

Efter en intensiv säsong var det trevligt att träffas vid en gemensam tacklunch vid Kilafors Herrgård. Ett 70-tal medlemmar bjöds på en mycket god lunchbuffé. Därefter visade Per Linell deltagarna runt i herrgårdens utrymmen. Källaren med den stora baren imponerade mest.

Per Linell driver även Kroppsvårdsgården (gamla kommunalhuset i Kilafors). Där blev vi visade allt från Gym och Spa med olika behandlingsrum till serveringsutrymmen och konferenslokal. Där finns även den stora väggmålningen av Per Englund bevarad.

De arbeten som utförts under året har till stor del handlat om att iordningställa museilogen i Bofara och scenbyggnaden vid hembygdsgården. I köksavdelningen har Arne Hallgren med bistånd av flera hantverkare sett till att det blivit skåp och bänkar och övrig inredning. Det finns nu rinnande varmt och kallt vatten samt avlopp från diskbänk. Bra belysning finns och flera eluttag, bl. a. till den stora kaffebryggaren.

Till scenen har vi inköpt en ny högtalaranläggning som monterats upp av Stefan Nordgaard.

Vid museilogen har Sonja Larsson och Monica Ohlsson med hjälp av byggnadskommittén lyckats iordningställa alla föremålen så att det blivit överskådligt och lätt att se alla sakerna. De har dessutom på ett förnämligt sätt tillverkat skyltar som beskriver de olika föremålen.

Hembygdsföreningen har beviljats bidrag från Länsstyrelsen med 75 % av totalkostnaden för renoveringen av Kilafors Bruks gamla arkiv. Arbetet har utförts av Christer Börjesson som lyckats återskapa byggnaden till dess ursprungliga utformning. Läns museet har inspekterat byggnaden och förklarat att arbetet utförts med god kvalitet. Vi ska nu städa både in- och utvändigt för att därefter kunna använda byggnaden som enklare förrådsarkiv.

Vi har även erhållit bidrag från Norlanderska fonderna för att uppföra en mindre toalettbyggnad vid stugan upp på Hårgaberget. Stefan Snickare ombesörjer att den blir tillverkad och uppsatt på plats.

Å styrelsens vägnar vill jag nu tacka för gåvor vi erhållit under året samt rikta ett stort TACK till alla som bidragit med ideella insatser under detta jubileumsår. Jag önskar Er alla en riktigt God Jul och Ett Gott Nytt år!

Ivar Svedén, ordförande

Tragedin på höstisen

av Ingemund Lund

”Soldat NILS TRYGG, f 1763, son av OLOF TRYGG, drunknad i Ljusnan den 26/11 1792, 29 år gammal, ogift. Soldat LARS KAX drunknade också, 28 år gammal, ogift.”

Ovanstående citat ur Hanebo dödbok från 1792 väcker intresse. Vilka var de förolyckade soldaterna som nyligen återvänt från Finland?

Vid tjugofyra års ålder, den 1 september 1787, anställdes NILS TRYGG som soldat för rote nr 123 i Granbo. Nils var själv soldatson, härstammade från Byn i Segersta. Hans föräldrar var OLOF TRYGG, f 1734 ohh BRITA NILSDOTTER, f 1728. Familjen hade åtta barn, Nils var den tredje i ordningen. Olof Trygg kom från Sveas i Granbo, var son till soldaten OLOF GRANBERG.

Olof Trygg dog 1790, och sonen Nils var tänkt att ta över torpet i Byn. Modern, Brita, skulle bo kvar med sonens familj.

Den 30 december 1783 anställdes LARS KAX för rote nr 127 i Hårga. Lars var son till soldaten PER KVIST, f 1731 ohh GERTRUD ERSDOTTER, f 1725. Den här familjen hade sex barn, Lars, som var född 1764, var näst yngst. Torpet i Hårga var det senare Björklunds.

Bägge soldaterna deltog i kriget i Finland 1788-1790. Många av deras kamrater hade fått sätta livet till, men Nils och Lars kunde återvända hem.

Efter hemkomsten 1790 fick de förflyttning till Byn, Segersta. Båda hade fästekvinnor i Hårga och planerade att gifta sig på nyåret 1793.

Lars Kax blivande hustru var INGRID ANDERSDOTTER, f 1769 i Per-Anders, Hårga nr 5. Hon var dotter till bonden ANDERS PERSSON (1735-1778) ohh INGRID LARSDOTTER (1728-1809).

Nils Tryggs blivande hustru var soldatdottern SARA OLSDOTTER, f 1766 i Hårga, i Bloms-torpet. Dotter till soldat OLOF BLOM, f 1741 ohh ELLA JÖNSDOTTER, f 1741.

Ingrid i Per-Anders var piga hemma på bondgården, medan Nils tillkommande, Sara, var piga i Ol-Nils, Hårga nr 6 sedan fem år tillbaka. Hon var i tjänst hos bonden OLOF NILSSON ohh CHERSTIN OLSDOTTER, som nyligen övertagit hemmanet.

Ingrid och Sara var tillsammans i Hårgabodarna varje sommar. De väntade och längtade efter att få ett eget torp när (och om) deras soldater skulle komma tillbaka från kriget. Glädjen var stor när de återvände. Nu kunde giftermål och bosättning planeras.

Lars och Nils hade varit i Byn, Segersta för diverse bestyr inför kommande flytt. De hade besett torpen och planerat för

eventuella reparationer m.m. Man hade även träffat avtal om köp av ko och kviga av rotebönderna.

Eftersom man det här året, 1792, haft en kall höst med tidig isläggning, hade man kunnat använda vintervägen över älven från Hårga fram till Heden (Sanden) i Segersta. Byalagen hade redan satt ruskor efter vinterleden till andra sidan. Våra bägge soldater hade tidigare under veckan kunnat fara till Byn i Segersta med ett försvarligt lass på träsparkarna. Man hade en fin färd på den spegelblanka nyisen. Resten av bohaget skulle fraktas med häst efter giftermålen på nyåret.

Efter framkomsten till Byn gick de följande dagarna åt till allehanda bestyr i torpen. Lars Kax torp stod redan tomt, eftersom soldatänkan som bott där hade gift om sig och flyttat därifrån någon månad tidigare.

Vädret hade växlat om till regnskurar med stark blåst från öster. Det var flera varmgrader. Omkring middagstid den 26 november anträdde soldatkamraterna sin färd tillbaka till Hårga. Väl ute på isen övergick regnet i blötsnö och med stark motvind från norr. I snöstormen och det tilltagande mörkret var det svårt att upptäcka markeringarna. Männen kom ur kurs och hamnade i en råk mitt ute i älven. Katastrofen var ett faktum.

Hemma i byn hade de anhörigas oro stegrats alltmer i vetskap om att männen var på hemväg i ovädret. Nils blivande svärfar, soldat Olof Blom, tog ledningen för den sökgrupp som i all hast samlades ihop. Framme vid älven, med ljuslyktorna utblåsta i snöstormen, kunde man bara konstatera att det var omöjligt att söka mer för tillfället.

Dagen efter då man såg den långa isvaken och ingen tillstymmelse av mannarna eller deras sparkar ute på den snötäckta isen besannades deras farhågor.

Inga uppgifter om att soldaterna skulle ha återfunnits finns i några anteckningar.

En vecka tidigare hade den tilltänkte vigselförrättaren, kyrkoherde JOHAN SJÖSTRÖM, hastigt avlidit. I stället för dubbelbröllop fick komminister DANIEL SÖDERLIND på trettondagen 1793 hålla en anslående minneshögtid över de avlidna soldaterna. Det efter Finlandskriget starkt decimerade korpralskapet höll parad med den gamle ärrade korpralen PEHR WALL från Granbo i täten.

Ingrid från Per-Anders gifte sig året därpå med änkemannen, bonden LARS LARSSON i Lars-Lars, Granbo nr 4. De fick två barn. Ingrid dog i tbc den 10 september 1801.

Sara förblev ogift piga.

Källor:

Muntliga berättelser.

Husförhörslängder, födelseböcker

Samt dödböcker i Hanebo och Segersta.

Mitt första läsår

Hösten 1945 var vi tre nybörjare i Acktjärns skola. I andra klass var det också tre elever. Båda klasserna gick i samma klassrum och hade samma fröken.

Jag kan ännu framkalla känslan av hur det var att bli skolbarn. Det var början till en ny värld. Jag fick en skolväska, den var rutig, papper att lägga i bänken och så en liten pekpinne som pappa hade gjort. Den användes så att i stället för att föra ett finger i boken när jag läste, så pekade jag med den här fina pinnen.

Fröken hette Siri Andersson och kom från Ramans skola. Hon var fin och snäll men ingav mycket respekt. Hon kunde så mycket, jag beundrade verkligen min första fröken. Hon var modig också, tänk att bo ensam i skolhuset.

När skoldagen började ställde vi upp oss fint i tamburen, och när fröken kom gick vi in till våra bänkar. Fröken hälsade: "God morgon." Sedan satte hon sig vid orgeln och spelade en morgonpsalm. Den jag kommer ihåg är "Din klara sol ..." Så var det morgonbön. En samling inför den nya skoldagen.

Att två årskurser läste tillsammans var inte några problem. När vi i första klass skulle lära oss läsa fick barnen i andra klass några tal att räkna. Vissa saker kunde vi lära oss samtidigt.

Det öppnades en ny värld när man blev skolbarn. Tänk alla fina planscher som hängdes upp, bl. a. de som föreställde djuren på lantgården. Fastän de flesta av oss kom från hem med

djur, var det så vackert att se bilder på dem. Och planscherna med Jesus och lärjungarna, de var så spännande.

I skolväskan hade man förutom läseboken med sig en flaska mjölk och en smörgås, hårt bröd för det mesta, ibland med pålägg. Var det fint väder satt vi ute och åt, vid storstenen eller på stenvallen. Vintertid satt vi i tamburen där det var varmt och skönt tack vare en liten kamin som det eldades i. Ibland fick vi hjälpa till att bära in ved till den och till den stora kaminen i klassrummet.

På rasterna lekte vi "Sista paret ut" eller "Vem är rädd för svarte man". På vintern fick vi tillåtelse att lämna skolgården för att åka spark på rasterna. Vi fick åka nerför backen mot Brandts. Valde man att åka åt andra hållet, var gränsen satt till Molins första asp. Vad jag kommer ihåg var det ingen som bröt mot dessa regler.

Skolresan innan avslutningen av mitt första skolår gick till Hårgaberget. Det var en fin utflykt på cykel över Kvarnböle och Norrbyn. Vi hade matsäck med oss och var borta hela dagen.

Trots att jag trivdes i skolan var det naturligtvis roligt att få lov ibland. Förutom sommarlov, jullov och påsklov fanns det skurlov. Då skulle skolan städas. Och på potatislovet fick vi vara hemma och hjälpa till med potatisupptagningen.

Vi fick goda grunder att stå på och efter andra klass började jag i Granbo folkskola. Där blev vi en större klass med barn från flera småskolor. Jag minns med stolthet när magistern i Granbo sa: "Det märks vilka som kommer från Acktjärns skola för dom kan multiplikationstabellen så bra." Hon var noga med den, min första fröken.

Anna-Britta Åström f. Westling

**Gå ofta hem till din vän
En oanvänd stig växer snart igen**

ur Eddan

Matlagningskurs i Sörgården, Lilltjära 1915

Sittande från vänster: Elin ?, Vallsänge, Jenny Linder, Sibbo, Signe Skoglund, Kilafors, Tekla Forsberg, Sibbo, Marta Larsson, Vallsänge. Stående från vänster: Frida Larsson, Bofara, Lisa Larsson Hult, lärarinna Ester Röst, Kilafors bruk, Edit Eriksson, Vallsänge, Julia Johnsson, Lilltjära, Margareta Andersson, Vallsänge.

Klass 6 vid Centralskolan i Kilafors 1951

Åke Skoglund, Edsbyn har sänt redaktionen detta skolkort. Åke är född och uppväxt i Hallen.

Stående längst bak fr. v.: Karl-Olov Rahm, Tore Larsson, Gunnar Krantz, Eyvind Johansson, Siwert (från Frivy), Sören Svensson, Tage Fohlin.

Stående fr. v.: Karin Lindblom, Anita Ivarsdotter, Berit Svensson, Mona Sahlberg, Dagny Zetterkvist, överläraren, tillika klassföreståndaren Edvard Johnsson, Barbro "Lill-Babs" Svensson, Ivan Åhlund, Ebbe Tegnér, Bertil Sundkvist, Uno Wall.

Sittande fr. v.: Ingrid Olsson, Svea Öberg, Inga Nord, Elisabet Hansson, Sonja Jönsson, Inga Hansson, Laila Pettersson, Inga-Greta Olsson, Sonja Skoglund, Alice Fohlin.

Sittande på golvet fr. v.: Åke Westlund, Åke Skoglund, Olle Karlsson.

För 10 kronor fick man 1926 någon av följande varor: 4 tjog ägg, 4 kg smör, 40 l nysilad mjölk, 83 l skummjölk, 6 kg oxkött, 4½ kg kalvkött, 5½ kg fläsk, 160 kg potatis, 66 knippor morötter, 22 l lingon, 14 kg strömming, 10 kg torsk, 10 kg kolja, 5 kg ål, 3½ kg kaffe, 3½ l brännvin (renat), 28 l bensin

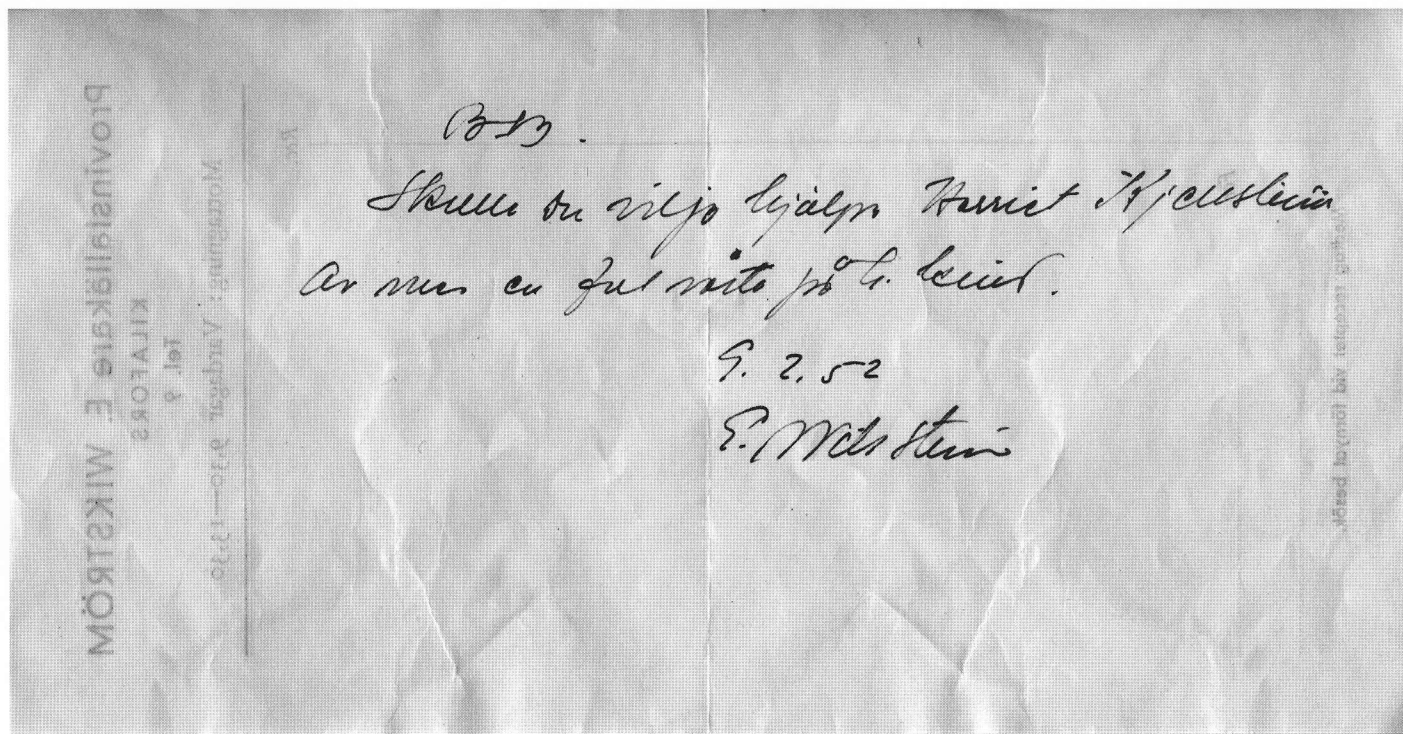
Så här kunde en remiss se ut år 1952. Ett handskrivet meddelande från doktor Wikström i Kilafors till överläkare Ivar Hedly vid Bollnäs lasarett. Skrivet på baksidan av ett ark ur receptblocket och skickat med patienten ifråga.

BB (Bäste Broder).

Skulle du vilja hjälpa Harriet Kjellström av med en ful värta på h. kind.

9.2.52

E. Wikström

Ur en noggrann husmors kassabok, april 1898

Dato.	Inkomster.	Af husfadern.	Af ladugården.	Af höns- gården.	Diverse.	Sammandrag.	Inkomster.	Utgifter.
1898 April						I kassa d. 1/4	10 39	
3 Kontant		20				Kontant af husfadern	35	
10 Ost 8 3 kg	a' 60/		4 98			Af ladugården	30 57	
12 Köt 16 kg	a' 80/		12 80			.. hönsgården	2 70	
20 Höns 3 st	a' 90/			2 70				
28 Kontant		15				Diverse inkomster . .		
30 Hjölken för mån. 116 a' 11/			12 76			Husgeråd		1 75
						Hushållet		21 94
						Kläder, skodon		11
						Barnens uppfostran . .		3 25
						Hälsovård		7 1
						<i>Nojen</i>		2 50
						Löner		20
						Diverse utgifter		95
						I kassa d. 30/4		16 29
						Summa	98 53	98 53
	Summa	35	30 57	2 70				

*Köststormen rasar
lämnar björkarnas grenar
nakna i kylan*

*Rimfrosten höljer
gräsmatta och nyplöjd teg
i vintersöfning*

*Novembarmånen
kastar sitt sken
över nyisen*

SL

*Decembermörkret
och dygnets ljusa timmar
för en ojäm kamp*

Ljuset avgår med segern

SL

Dato.	Utgifter.	Husgeråd.	Hushållet.	Kläder, skodon.	Barnens uppfostran.	Hälsövård.	Nöjen	Löner.	Diverse.
1898 April									
"	Häna på sin lön							10	
"	Lisa " " "							10	
"	Karaffbröcker 2 sl a' 75/-	1 50							
6	Lill en ko tunna.		6						
8	Snappars till Pers rock				25				
13	Smörsalt 25 kg a' 10/-		35						
"	Aspirin 1 flaska					75			
"	Sommarnatt			4					
"	Bomullsgarn 1 bunt			9					
21	Lustrera						2 50		
"	Stabelja 23 kg a' 33/-		75						
"	Gräddstål	25							
"	Per på sparbanksbok				3				
29	Ströstar och virgar								75
"	Huckenjöl 8 kg a' 28/-		2 24						
30	Räkning för hushållet		12 60						
	Summa	1 75	21 94	11	3 25	75	2 50	20	75

Varför minns jag

Varför minns jag av den långa resan
endast lägerplatserna?
Varför blänker liksom kulor i ett randband
alla lägereldarna?

Ingenting jag minns av långtad älskogsmöda,
men där är vilans domning.
Ingenting av hårda dagsverksslitet,
men ännu svalkas tungan
av näverskopans vatten
från middagsvilans källa.
Ingenting av långa natters fruktan
men mer en kort sekund

av lyckans gråt i ensamheten.
Ingenting av själva loppets blinda rusning
mot ett mål, som alltid flydde,
bara att jag stannade.

Så flyttar jag med lätta fingrar
kulorna i minnets radband,
tills vid sista lägerplatsen
allesammans rullar in i elden
och blir aska.

Denna dikt av Ivar Bengtsson var införd i
Hanebo Jul 1956, men förtjänar att läsas igen.

Tröskning i Hallen omkring 1910

Den här bilden har redaktionen fått låna av Erland Ericsson. Den är tagen vid Skölds (nuvarande Schönbloms). Som framgår var det många medhjälpare som behövdes när man skulle tröska på denna kulmotorernas tid. Det är en sådan motor som syns till vänster i bild. Innan man kunde starta maskineriet måste kulan värmas med blåslampa.

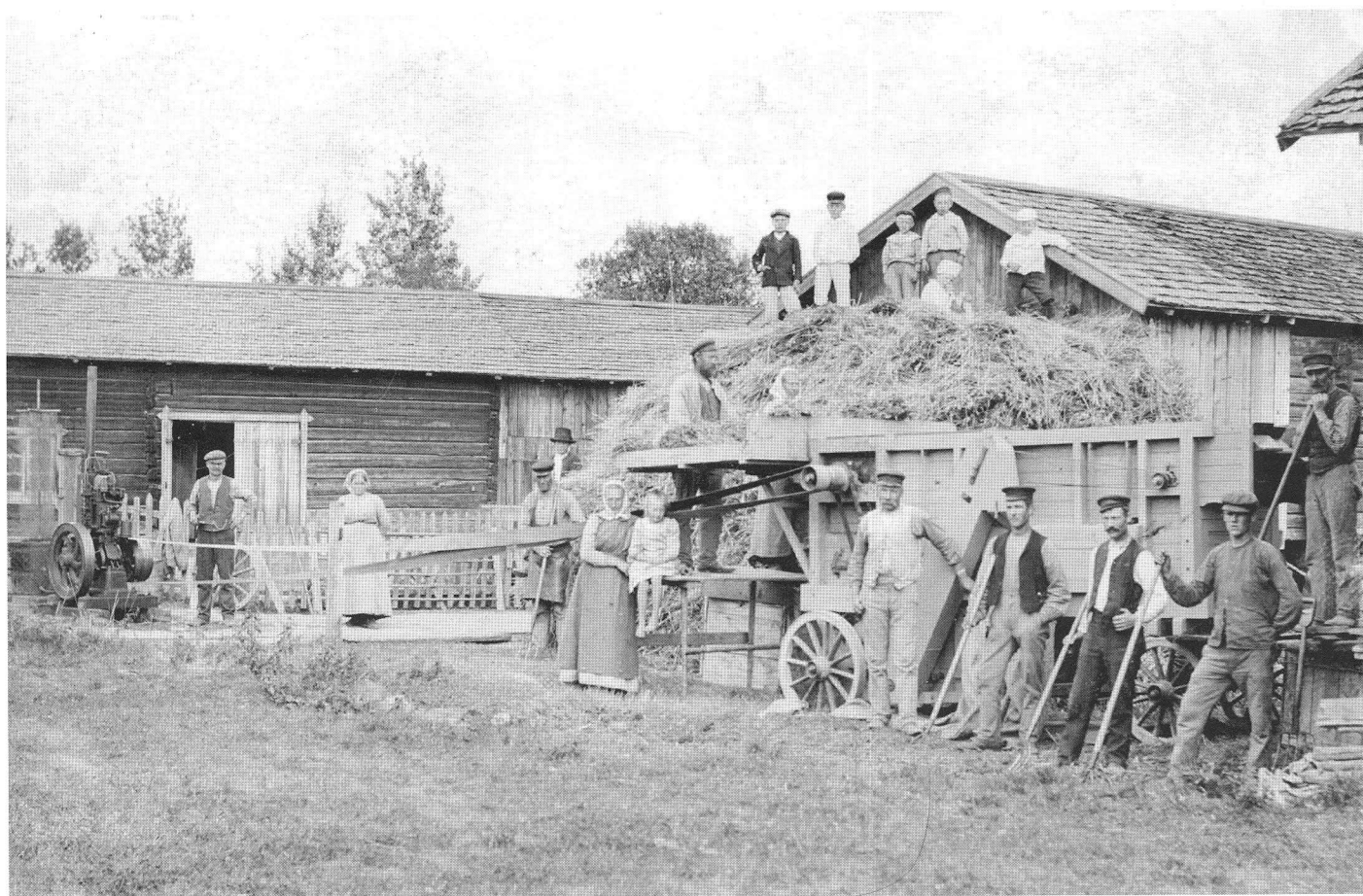
Från vänster (bredvid motorn) står Eriksson på Berget, gårdsfolket Tilda Sköld och gubben Sköld samt Vilhelm Norberg, Hallen. Nedanför matarbordet syns Anna Olsson d ä och Anna Olsson d y från granngården Ol-jans. Framför tröskverket

ket står Sköld-Janne, Hallen, Anton Lönn, Bofara samt Isidor Bjurkvist och Efraim Spjut, Hallen. Uppflugen på en lår eller liknande står Olle Lönnblom, Hallen.

Nils Johansson från Erikjans i Löten står vid matarbordet och bredvid honom Brita Olsson från Ol-jans.

Med största sannolikhet är det Nils Johanssons tröskverk, för han var en av de allra första som skaffade sådant och åkte omkring i byarna och tröskade åt folk.

På sädesstacken finns Anton Häll, Claes Spjut, Emil Spjut, Algot ?, Nore Hansson och Hugo Lindblom, alla från Hallen.

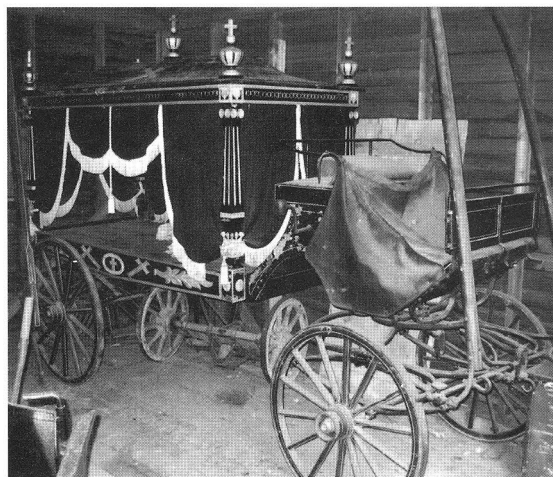

Att fela är mänskligt men för
att riktigt trassla till det
fordras en dator.

Okänd

Gåvor till Hembygdsföreningen 2005

- ✿ Skakelklocka, en 8/0, av Erland Ericsson, Kilafors
- ✿ Mössor (tre kvinno- och en barnhätta) till hembygdsdräkt, pottstol, barnkälkar, böcker m.m. av Berta Jonsson, Lotan.
- ✿ Besman i trä, brödkaksmått och byxpress av Elsy Norberg, Knisselbo.
- ✿ Ullstrumpor förstärkta med älgghår, stickade av Mina Sköld, Tönsen. Gåva av Gun-Britt och Irene Frank, Tönsen.
- ✿ Plogklubba från östra Bofara överlämnad till föreningen av Olle Sahlin.
- ✿ Krönt måttstock från 1754 överlämnad till föreningen av Kurt Hellsten.
- ✿ Pressjärnskaamin, handarbetsstickor i trä tillverkade av Lars-Olov Edh, ransoneringskort från första och andra världskriget, böcker m.m. av Margit och Bror Sverkert.
- ✿ Broderad linneduk med infällda spetsar efter ett mönster från Kronobergs hemslöjdsförening samt fotografier av Elida Edvardsson, Vallsänge.
- ✿ Armbindel med tillhörande märke (ordningsvakt) av Gunnar Englund, Böle. Algot och Rickard Englund tjänstgjorde som ordningsvakter vid Långs backe.
- ✿ Skedbestick i aluminium efter soldat nr 149 Johan Olov Ung (1857-1929). Gåva av Margareta och Sven-Erik Forsberg.
- ✿ Penninggåvor från Bengt Blomdahl, Falun och Dieter Gneiting, Stuttgart.
- ✿ Modell av stamängel. Vi är osäkra varifrån den kommer och vill därför att den person, som lämnat den, hör av sig.
- ✿ En stol (placerad i Hanebo församlingshem) av Mary Johnson, Bofara.
- ✿ Filmen "Hårga - en hälsingesägen", överlämnad till föreningen av Thomas Lothström och Klas B. Wahl.

- ✿ Likvagn av Lilltjära Byförening. En förteckning över vilka som färdats till den sista vilan med vagnen (under åren 1927-1940) finns också bevarad.

Ett annorlunda 100 års minne

Året var 1905 och de två bröderna Sven och Gunnar från Svenses i Lilltjära var i skogen, i närheten av hemmet och lekte, pojkarna var 8 och 10 år gamla och hade hittat en kasserad kastrull i skogen, som man lät knyta fast i en gran. När leken var slut och pojkarna gått hem föll leken i glömska.

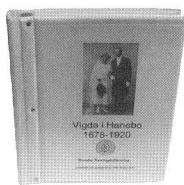
Kvar i granen hängde kastrullen och började så småningom att växa in i trädet.

Sven och Gunnar som båda blev en bra bit över 90 år är sedan länge borta och skogen runt hemmet är avverkad men kvar står fortfarande granen. En krans av kåda har bildats runt kastrullen när trädet försökt att läka såret men annars ser trädet inte ut att må så förfärligt illa. Att kastrullen sitter kvar där leken slutade för hundra år sedan, kan nog tillskrivas den nedärvda tradition som det småskaliga skogsbruket i form av känsla för skogens mervärden, i nära samband med tidigare generationers sparsamhet för framtiden.

Lasse Engman

Material till försäljning:

Vigda i Hanebo 1678-1920 innehåller material från kyrkans vigselböcker ordnade i lättöverskådliga tabeller.

Vigda-pärmen (323 sidor) kostar **180 kronor.**

Födda i Hanebo 1678-1920 är material från kyrkans födelseböcker och sammanställt på liknande sätt.

Födda-pärmen (435 sidor) kostar **400 kronor.**

Boken Två Hälsingesocknar av Nils C. Humble: **200 kronor.**

Hanebos knektar (två delar): **200 kronor.**

Historik över Sävtorpet: **50 kronor.**

Skrift: Sägnen om Hårgadansen och Hårgalåten: **20 kronor.**

Dubbel-CD där Eric Jonsson sjunger femtiotalklassiker, allt från Mjöltnarens Irene till Tenneseevals plus Adams julsång (totalt 51 melodier) för bara **180 kronor.**

Porto tillkommer.

Ring någon i styrelsen eller gå in på föreningens hemsida för beställning.

God Jul och Gott Nytt År

önskar följande företag

 <p>SKOGENS KOL AKTIEBOLAG KILAFORS Tel 0278-65 04 00 Växel</p>	<p>Åsa's Salong GRANBO Tel. 0278-65 23 60</p>	<p>KROSS ENTREPRENAD I KILAFORS AB 0278 / 65 23 00</p>
 <p>Förenings- Sparbanken Tel 0278-65 07 65</p>	<p>HB <i>bildboxen</i></p> <p>FOTOGRAF Tore Jonson 0278-65 31 83 070-647 28 35</p>	<p>Hälsinge Stugor KILAFORS - 0278-65 06 15 www.halsingestugor.se</p>
<p>Handelsbanken Kilafors Tel 65 00 34, 65 10 80 kilafors@handelsbanken.se</p>	 <p>KILAFORS FÄRG FÄRG · VÄGG · GOLV · BILLACK · PARFYM 823 30 Kilafors, Tel. 0278-65 01 30, 65 02 50</p> 	<p>Installationer • Reparationer • Underhåll Köp VITVAROR av oss så kör vi hem dem till Er och installerar dem Gratis!</p> <p>nel Industri- & Hemel Nilsson's El Göran Nilsson, Snickars 7040, 823 91 KILAFORS 0278-65 43 93 / 070-871 21 84. E-post: liltjara@home.se</p>
 <p>Försäkringsbolaget SKYDD Våra kontor I Bollnäs 0278 / 134 40 I Kilafors 0278 / 65 12 51 <i>Vi finns där du bor!</i></p>	 <p>GARNTJANST 823 80 KILAFORS 0278-65 90 00</p>	<p>Flinks Radio TV Tel 0278 - 65 01 78 KILAFORS Försäljning - Service</p>
<p>WATEK TEKNIK & AUTOMATION EL & AUTOMATIONSLÖSNINGAR Kilafors • Tel/fax 0278-65 11 32 • Mobil 070-651 10 42</p>	<p>HÄLSINGE EKONOMI AB Skolgatan 4, Kilafors. Tel/fax 0278-65 09 99 www.halsingeekonomi.se</p>	 <p>Tel 0278-65 71 04</p> <p>Biltel 070-628 07 14</p>
 <p>Linblomman i Kilafors AB Polgatan 22, 823 30 KILAFORS Tel 0278-65 07 20</p>	<p>Kjell Nilssons Åkeri Hallen 0278-65 10 66</p>	 <p>Bil-Persson Sibo Kilafors Bilreparationer - även rost Sibo Allé, 823 22 KILAFORS Tel 0278-65 00 25, 166 26, 070-300 75 09</p>
<p>Kilafors Begravningsbyrå Polgatan 22, 823 30 Kilafors Tel 0278-65 07 20</p>	 <p>KILAFORS Järn & Bygg Polgatan 33, Tel 0278-65 00 56 www.kilafors.nu/jarn.bygg</p>	<p>KILAFORS KRAB REVISION</p> <p>Gratis rådgivning in- för starta-eget eller aktiebolagsbildning. Ring Ulf Torstensson, revisor SRS, 070-5783783</p>

Bli medlem i Hanebo Hembygdsförening

Om Du inte redan är medlem i föreningen men gärna skulle vilja bli det, hälsar vi Dig välkommen. Medlemsavgiften är 50:- för enskild och 120:- för familj. Sätt in valt belopp på plusgiro **28 19 91 - 0** eller **bankgiro 5480 - 2947** och uppge namn, adress och gärna telefonnummer.

–Ska du inte ge mig en köss, Per?
–Nä, ja har snus i mun...
–Du kan la sputta ut dä då!
–Nää, ja har nöss lagt in.

Ur tjugoåttonde årgången av STRIX. N:o 11. Den 12 mars 1924.

God Jul och Gott Nytt År

önskar följande företag

<p>Enar Pettersson Biltrafik AB Tel 0278-65 01 54 KILAFORS</p>	<p>Carins - KILAFORS - - Tel 0278-65 10 18 -</p>	<p>KALLES VENTILATION & PLÅT AB Tel 0278 - 65 01 57 070 - 631 69 46</p>
<p>DAM HERR Tel.0278-65 00 31</p>	<p>Kilafors Emballage AB Tegelbruksvägen 26, 821 43 BOLLNÄS Tel 0278-65 08 00</p>	<p>Sälls El & Mek Lennart Säll Gusbo 7150, 823 91 KILAFORS Tel 0278-65 40 11</p>
<p>L-G Söderqvist Åkeri AB Kilafors Tel 0278 - 65 04 14 Mobil 070 - 335 60 70 </p>	<p>det lönar sig... ICA marknad KILAFORS 0278-65 00 05</p>	<p> STATOIL Kilafors Tel 0278 - 65 01 58</p>
<p>HALLDATA AB 0278-65 06 90, 070-326 21 10 Fax 0278-65 13 22 e-post: lars@halldata.se hemsida: www.halldata.se</p>	<p>Du är alltid välkommen till KONSUM KILAFORS Öppet alla dagar till kl. 19.00 Tel. 0278-65 01 28</p>	<p>Pickos Truckservice AB Tel 070-674 67 60</p>
<p>Hambo GRILLEN GRILL & PIZZERIA KILAFORS Tel. 0278-65 00 00</p>	<p>Nyboms bil och motor 823 21 Kilafors, 0278-65 07 50 </p>	<p> HEDBERGS SKOGS- TRANSPORT Tommy 0278-65 41 08 Per 0278-65 41 64</p>
<p> Gammel Pnylen Köper - Säljer - Byter Åke Larskog Tel 0278-65 09 35 070-680 62 44</p>	<p> EL & GRIS KILAFORS ELEKTRISKA 0278-650 572 070-624 37 59</p>	<p>marenordic Box 54, 823 22 KILAFORS TEL 0278 - 65 14 40</p>
<p>Maskinfirma Bertil Jonssons AB Norrbyn Kilafors 0278-65 15 00 Försäljning av lantbruksmaskiner, släpvagnar, gräsklippare, reservdelar samt egen verkstad.</p>	<p>Kilafors Herrgård Kilafors • Tel 0278 - 65 04 05</p>	<p>Sten & Kakel Kilafors Tel 0278-65 11 41, 070-534 18 49</p>

NORLANDERS DONATIONSSSTIFTELSE

Detta är den femtonde rapporten från Anna Norlander-Palmers och syskonen Norlanders donationssstiftelser. Som vanligt handlar rapporten om vad som i stiftelserna har timat under perioden oktober 2004 till och med september 2005. Denna period har varit den lugnaste i stiftelsernas verksamhet. Anledningen till detta är, att inga beslut har fattats om större investeringar eller projekt. Med anledning härav blir rapporten kortare än tidigare år.

Stiftelserna hade den 21 april 2004 beslutat att avsätta medel för att Lions förening i Kilafors skulle arrangera en konsert. Konserten genomfördes söndagen den 24 oktober 2004.

Söndagen den 23 januari 2005 arrangerade Hanebo hembygdsförening en utställning med delar av Albert Blombergssons konstnärproduktion. Stiftelserna bekostade kaffeserveringen.

Den 13 april 2005 beslutades om fördelning av 2004 års avkastning inom ramen för 661 000 kronor, vilka skulle fördelas mellan 54 ansökningar för bidrag till gamla och hjälpbehövande, stipendier och föreningar m.m. 32 av de sökande beviljades bidrag. De som kom i åtnjutande av avkastningen blev bl a:

Studering

Antalet sökande var 31 stycken och styrelsen beslutade att nedan nämnda skulle tilldelas

10 000:- vardera:

Pierre Lindblom, Kilafors, Tomas Nygren, Kilafors, Karin Andersson, Segersta, Erik Brändt, Kilafors, Anna

Rapport från Norlanderska donationsstiftelsernas verksamhet

Berglund, Kilafors, Susanne Helmersson, Kilafors, Tomas Hedberg, Kilafors och Lotta Fjellner, Kilafors.

8 000:- vardera till:

Andreas Norling, Kilafors, Niklas Engström, Segersta, Anna Nordgren, Kilafors, Olof Pettersson, Kilafors och Jessica Ljusner, Kilafors.

Dessutom beviljades 1 500:- vardera som resestipendium till:

Oskar Persson, Segersta, Isabelle Morin, Segersta, Niklas Olsson, Kilafors, Anneli Persson, Kilafors, Claes Hedlund, Kilafors samt Lisa Engkvist, Kilafors.

Övriga

Antalet ansökningar från föreningar var 22 stycken, varav nedanstående beviljades bidrag:

Kilafors kammarmusikförening, Kilafors Sångarbröder, Kommittén för Hanebostämman, Kilafors Ungdomsgård, Hanebo Framtid, Hällbo IF:s handbollsektion för utbildning av ungdomsledare, Hanebo hembygdsförening, Kilafors skola för frukostprojekt, Kilafors fotoklubb, Kilafors Bygde- och Kulturförening, Kilafors amatörteaterförening, Kilafors IF för ungdomsledarutbildning, Kilafors, Segersta och Västansjö skolor för kulturevenemang, Lövlundskolans intresseförening, Löstens Bydegårdsförening, Hällagården för underhållning samt Segersta OK. Dessutom avsattes 11 000 kronor till presidietts förfogande.

Under en helg i januari stals belysningsarmaturen till tuppen-skulpturen vid Lövlundskolan. Bollnäs kommun,

som fått både tupp och belysning i gåva av stiftelserna underrättades omedelbart efter stölden. Vid denna rapportens utskrift i slutet av september har kommunen tyvärr ännu inte fått upp någon ny belysning.

Vid sammanträdet den 13 april behandlades och godkändes också stiftelsernas bokslut för år 2004 varvid kunde konstateras att stiftelsernas sammanlagda bokföringsvärde var

17 435 448 kronor medan marknadsvärdet var 25 652 493 kronor per den 31 dec. 2004.

Eftersom merparten av medlen är placerade i räntepapper och aktier vet vi att marknadsvärdet kan variera mycket starkt. I jämförelse med 2003 års bokslut innebar bokslutet för år 2004 att bokföringsvärdet ökat med 327 848 kronor och att marknadsvärdet ökat med 1 857 352 kronor. I likhet med tidigare år kommer förhoppningsvis stiftelsernas möjlighet till fördelning av en god avkastning att kvarstå.

Stiftelserna har som en av sina stora ambitioner att utsmycka samhället på olika sätt både med konstverk för placering inomhus men också med mer kostsamma konstverk utomhus.

I enlighet med den ambitionen har styrelsen avsatt och reserverat medel för fortsatt verksamhet.

God Jul och Gott Nytt År
önskar
Sune Baggström
sekreterare i stiftelserna

Hanebo Jul-redaktionen

*vill tacka för alla bidrag som inkommit till årets upplaga av tidningen.
Vi tar tacksamt emot artiklar, dikter, historier, foton eller vad ni har liggande
i era byrålådor, kära läsare.*

Brudparet är Helena och Thomas Nilsson, Uppsala. Bruden dotter till Margareta och Sven-Erik Forsberg, Hälla.

Roddarna går ner i båten, sätter sig och avvaktar. Styrmannen ger en kort genomgång. Årorna läggs ut och spänns fast. Efter styrmannens kommando "Samtliga roddare framåt ... ro" och några trevande första årtag börjar båten sakta röra sig. Taktfast och tyst glider den i väg.

Den första båten, Lommen, drygt 15 meter lång, som är byggd av Lasse Forslund i Bjuråker, inköptes till Hanebo-Segersta kyrkroddare år 1997. De vackert målade årbladen har designats av Harriet Sjöberg Källström.

Systerbåten, Tärnan, som ligger i Segersta inköptes året därpå. De eleganta båtarna med vardera 14 roddare och styrman har genom åren använts till många skilda uppdrag.

I Bergviken är det populärt med rodd av brudpar till Herrgården eller Kungsholmen. Företag hyr även båtarna med styrman för olika team building evenemang. Båt-trailern ger möjlighet att lätt flytta båtarna till andra vatten. Under föreningens första tid var tävlingsrodden populär, men den ligger för närvarande nere.

Förutom uthyrningsverksamheten är det idag främst motions- och utflyktsrodd som lockar. Lyskvällsrodden till Brännholmen är en fantastisk upplevelse med alla marschaller runt Bergviken. De fungerar som fyror under hemrodden i mörker.

Det som lockar flest deltagare är rodden till kräft- och sotarefesten på Kungsholmen. Då fylls båda båtarna snabbt med roddare och passagerare, totalt 50 personer.

Ett starkt minne för flera långväga gäster, från bl.a. USA och Australien, har kyrkrodden första helgen juli varit.

En utflykt med kyrkbåt är ett uppskattat inslag vid släktträffar i bygden. En förhoppning för framtiden är att båtarna skall användas mer i turistsammanhang och att tävlingsrodden kommer igång igen.

Text och foto: Lars Engman, Olle Andersson, Sven-Erik Forsberg

Fotfäste

Denna säregna tall växer norr om Misstjärn i Hårga.

Foto: Erland Ericsson

Öppethållande 2006

Hembygdsgården i Hårga

2 juli - 16 juli

kl. 15.00 - 19.00

6 juli: Nyckelharpans kväll

10 juli: Musikafton

11 juli: Prova på-dag

Sävs soldattorp i Acktjärna

Öppet för visning efter överenskommelse

18 juni: Friluftsgudstjänst

4 juli: Hugo Westling m.fl.

Reservation för ändringar

Pris 60:-